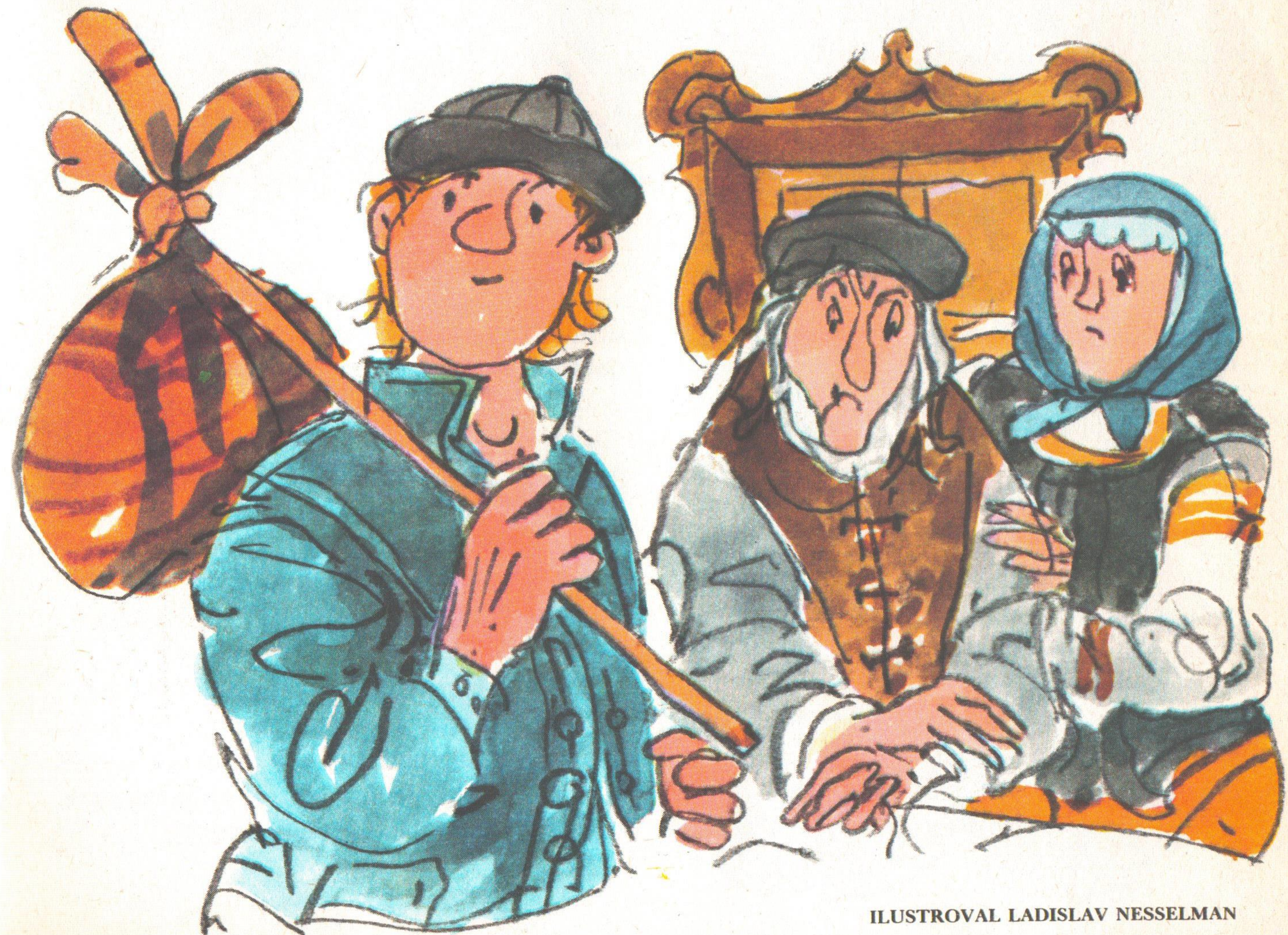

Mocný Honzo

HANA FERKOVÁ Kde bolo, tam bolo, za jednou dolinou a tromi vrchmi bola dedinka, v dedinke chalúpka a v chalúpke sedliak, sedliačka a traja synovia. Prvý bol Jakub, druhý Matej a tretí Honzo. Dvaja starší boli rúči parobci, ale Honzík len taký domased, len taký pecúch, len taký popolvárik. Najradšej za pecou líhal, driemal, vyzivoval, leňošil,

no do jedenia sa vždy bral prvý. Rád mal plnú misu šošovice, pohánky, halušiek — v jednej ruke lyžicu, v druhej osúšik.

Raz len ostala komora prázdna a mamka vypravila do sveta najstaršieho syna. Jakub sa však v širom svete zabudol, nebolo po ňom ani mrku, ani slychu.

Prišla druhá zima, a do úst už raz nebolo čo položiť. Vychystala mamka na skusy prostredného syna Mateja. Nevedno, kde sa šuhaj zatúlal, ale domov sa nevrátil, darmo ho otec, mamka vyzerali.

Na tretiu zimu, keď už Vianoce prichodili a bieda v chalupe bola čoraz väčšia, vydurila mamka za službou najmladšieho syna. Pecúch-nepecúch, sám si zarob na chlebič.

Ide Honzo do sveta a hneď v druhej dedine sa pýta sedliaka, či by nepotreboval paholka. A gazda — že veru by sa mu pridala.

Zaviedol Honza do stodoly a vraví:

„Tu máš cepy, mlát! Najprv pšeničku, potom raž, a ovos pre kone až nakoniec.“

Vezme Honzo cepy z lieskového dreva, hľadí na ne, hlavou pokrúca, šibne, ani čo by to bol veľkonočný korbáčik, a smeje sa:

„Toto že sú cepy? Toto je môjho tatka bič!“

Zahodil Honzo cepy, vzal dlhú jedľovú žrd, priviazal na ňu kyjanicu a mlátil, mlátil, až všetko obilie vymlát.

Keď už bola pšenica, raž i ovos pekne na kope, chystal sa Honzo obilie viať.

„Gazda, kde máte lopatu?“ pýtal sa.

Gazda podal Honzovi ľahkú lopatu z lipového dreva vystrúhanú. Honzo sa smeje:

„Toto je vám lopata? Veď je to môjho tatka lyžica!“

Zahodil Honzo lopatu, vzal mocnú žrd, pripieval k nej korytá a pribral sa viať. Stal si po vetre, vyhádzoval obilie do výšky, zrno padalo na kopy a plevy vietor odvieval. Keď už všetko previal-precúdil, spýtal sa:

„A kde sú vrecia?“

Gazdiná priniesla vrecia, a Honzo sa až tak pučí od smiechu.

„Toto sú vrecia? To sú môjho tatka vrecúška na tabak!“

Zahodil Honzo vrecia, vzal slamník-stožliak, nasypal doň obilia po samý vrch, prehodil si ho na plece a niesol do sýpky.

Gazda sa zľakol. Akože bude takému silákovi rozkazovať? Toto je veru mrcha robota. Ak sa nebudaj poharkajú, Honzo mu zopár priloží, a bude po ňom. Hútal gazda, rozhuťoval, ako sa mocného parobka zbaviť, ako ho zo služby vyduriť, ale podobrotky.

Vtom ich už gazdiná volá na obed, Honzo si sadá za stôl, berie lyžicu a smeje sa:

„Toto je vám lyžica? Veď je to môjho tatka šparcháčik, ktorým si v uchu šparchá, keď mu zaľahne.“

Hodil Honzo lyžicu na stôl a hajde do stodoly po lopatu-vejačku, ktorou sa obilie veje. Začrel ňou do misy a razom všetko zjedol.

Ej, ešte len teraz ostalo gazdovi horúco! Ešte len teraz mu vlasy vstávali dupkom! Bodaj ho aj s parobčiskom!

Radil sa gazda s gazdinou, ako si s mocným Honzom poradiť, ako ho poslať kade ľahšie. Šu-šu-šu — šušotali si, až vymysleli, že Honza pošlú studňu čistiť. Keď už bude v nej, zahádzu ho kameňmi. Honzo veľa

nerozmýšľal, spustil sa do studne, a vtom cup, buch, bác! — padajú naňho kamene. A Honzo, akoby doň iba muchy dobiedzali, smeje sa gazdovcom zo studne.

To už bolo na gazdu priveľa. Zavolať si pomoc a už valia k studni balvany, zapierajú sa do nich a potom šup s nimi do studne. A Honzo zdola volá:

„Čože je to s vami, sliepočky-kuričky? Čože tu na mňa piesok hrabete?“

Teraz už gazda načisto stratil reč. Toto sa veru dobre neskončí! Veď ak ten oplan vyjde zo studne, poriadne mu to zráta. Radšej na to ani nemyslieť. Vtom mu zišlo na um, že má pod šopou starý zvon. Kdežeby zvon — zvonisko. Ten zhodia na Honza do studne, viac ten stadiaľ živý nevyjde.

A už sa vari piati natáhajú so zvonom, teperia ho k studni, pot sa im cícerkom leje po tvári. Hej-rup! Hodia ho napokon do studne.

Honzo sa čuduje.

„A toto je už čo? Vari som dostal klobúček-širáčik?“

Potom pekne-rúče povyhadzoval zo studne zaradom najprv zvon, balvany, skaly a kamene a napokon staré lístie, práchnivé korene a inú chamraď. Keď už bola čistá ako horský pramienok, vyšiel zo studne a riekol:

„Dobre vám ja rozumiem, gazda. Bojíte sa mojej sily. Nuž čo, nebudem tu podarominici čas strácať.“

Pobral sa Honzo ďalej, prešiel tri vrchy a tri doliny a našiel nového gazdu, novú službu. Dobré sa mu slúžilo, peknú plácu dostával, a keď si už dosť zarobil, pobral sa domov. Otec i mať iba oči otvárali, akú výslužku priniesol.

Hviezda s vianočnými stromčekmi

GIANNI RODARI

Kde sú, kde sú deti, u ktorých osvetlený stromček mladý so snehom strieborným a s plodmi čokolády sa neskeje?

Rýchlo sem, rýchlo spojte sa, pôjde sa na hviezdu stromov vianočných až do lesa: viem, kde je.

Aká zvláštna, požehnaná hviezda...

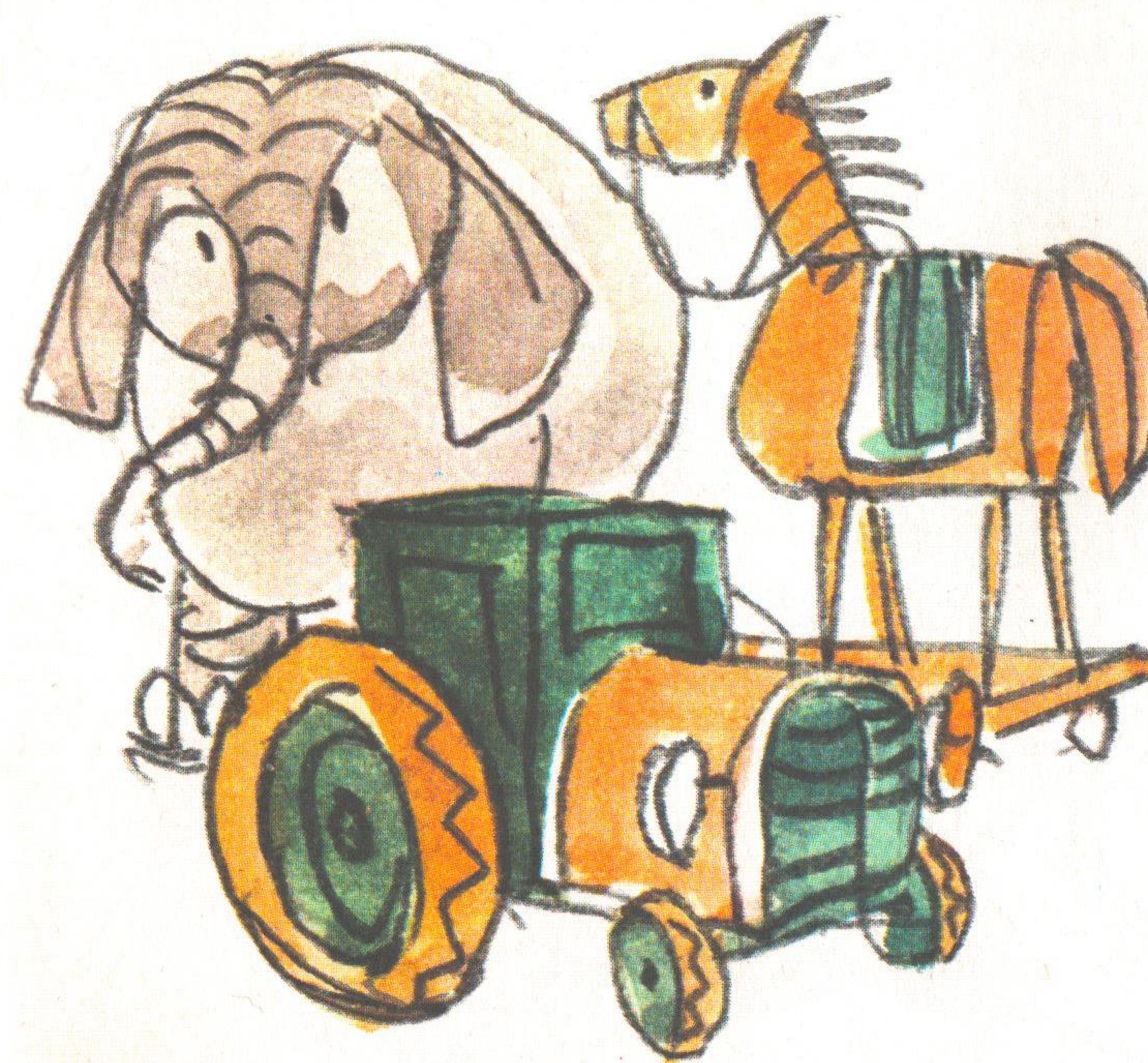
Akoby stále Štedrý deň tu bol — len pozrite sa navôkol!

Každý strom z lesa jak na slávnosti ozdobený skvie sa a živica sa pod darmi až potí. Vianočkami zas obrastajú ploty, a platany, čo tvoria aleje, vianočné svetlo zaleje.

Ba ani žihlava tu nie je pichlavá, naopak, na každom liste strieborný zvonček sa jej sprava-zlava vo vánku pohojdáva.

Na námestí trh na strapčeky máme, na ďalšie hračky neznáme i známe — necháte oči na každom ich kráme!

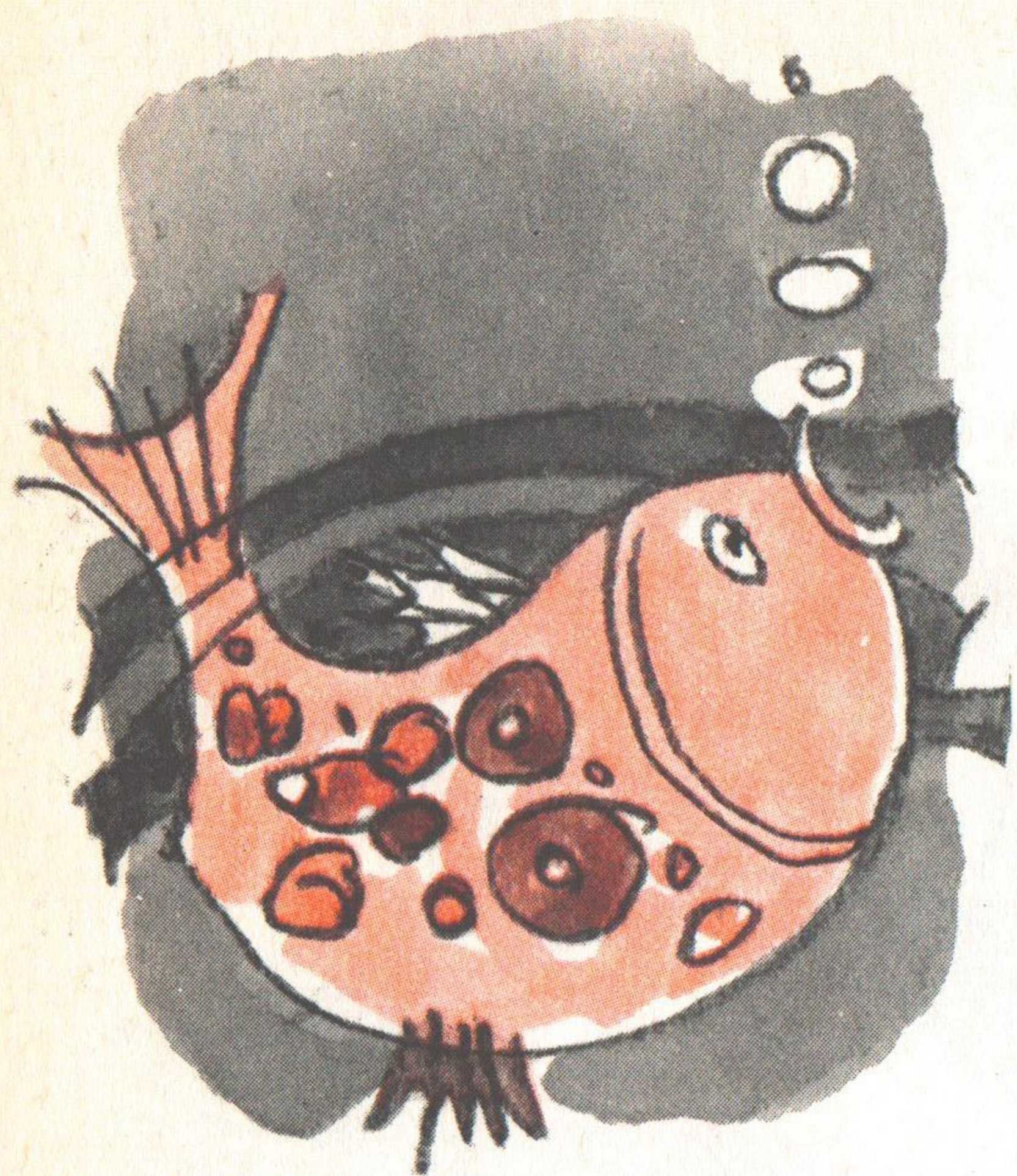
A nič sa neplatí, je všetko zadarmo: pozri si, vyber, vezmi si a choď — ba obchodník, čo zďaleka ťa láka, ešte sa ukloní a pekne povie: „Vďaka! Zajtra sa, prosím, zasa vráť, bude to pre mňa česť a budem veľmi rád.“

Prekrásny výklad, priamo sklad — a bez skla! Bez skla, to značí, každý si vezme, čo sa mu páči, ani sa neohliadne, kade ísť do pokladne, lebo — to chápeš asi — jednoducho niet kasy!

Naozaj hviezda krásna, i keď sa niekto pousmeje, že takej hviezdy nie je... Ak nie je, bude. Bude, čo je snom. Je dáky rozdiel v tom?

Prel. VILIAM TURČÁNY

Čmeľ Zlatko a slnečnicové semienko

DEZIDER BANGA

Čmeľ Zlatko sa vybral na pole. Chcel vyskúšať kompas, ktorý si sám zostrojil. Bol zvedavý, na ktorej strane slnko vychádza a na ktorej zapadá.

K tomuto pokusu by som potreboval kamaráta. Ale koho, keď lienka Marienka je u starej mamy, motýľ Pavko pomáha mamičke upratovať, včielka Elka stráži sestričku, všetci sú preč, ach, to je smola, žalostil v duchu.

„Pomôž mi, pomôž!“ ozval sa zrazu tichý hlások spod zeme.

Márne sa čmeľ Zlatko obzeral, nikoho nevidel.

„Ak mi nepomôžeš, nevyrastiem!“ ozval sa znovu tichý hlások.

Čmeľ Zlatko sa vybral za hlasom. Keď prišiel na miesto, odkiaľ hlas vychádzal, povedal: „Ukáž sa, kto si, a povedz, ako ti mám pomôcť.“

„Ukázať sa ti nemôžem, lebo som semienko,“ ozval sa tichý hlások. „Ako mi môžeš pomôcť, to ti tiež nemôžem vyzradiť, na to musíš prísť sám.“

Čo by som chcel mať

DANIEL HEVIER

Chcel by som mať rybu, ktorá ukazuje presný čas: o štvrtej hodine vypúšťa štyri modré bublinky, o ôsmej osem, o polnoci dvanásť... A ešte by som chcel mať balón na cestu okolo sveta a loptu, ktorá by dávala sama góly. A chcel by som mať 365 mien — na každý deň jedno. Chcel by som mať zmrzlino-vý obchod. A papagája, ktorý by mi rozprával rozprávky pred spaním. A motýľa, ktorý by mal krídla veľké ako dáždňik, a farbičky, ktorými sa dá maľovať na vodu. A ešte by som chcel topánky na motorček, dlhočizný plot, na ktorý by som mohol od rána do večera maľovať, a kamaráta, ktorý vie hovoriť po bambimbamsky. A teraz povedzte vy, čo by ste chceli mať.

Čmeľ Zlatko mal bystrý um, hneď vedel, čo má urobiť. Vyletel nad lúčku a o chvíľu bol pred obchodným domom.

„Prosím si kanvičku,“ poprosil predavača.

„Akú farbu si želáš?“

„Najväčšmi sa mi páči modrá.“

O chvíľu bola na pulte novučičká modrá kanvička.

Zlatko nemeškal a letel, čo mu krídelká stačili, k studničke. Pri studničke sa stretol so sršňom Bzučkom, ktorý mu nechcel dovoliť nabráť vody. Nebol by to však čmeľ Zlatko, aby sa nevedel vynájsť. Kázal Bzučkovi, aby sa lepšie pozrel do studničky, lebo je v nej oveľa väčší a silnejší sršeň ako on. Sršeň Bzučko sa vlastného obrazu v zrkadle studničky tak vyľakal, že o chvíľu nebolo o ňom ani chýru, ani slychu. Čmeľ Zlatko si hneď nabral plnú kanvičku vody a letel s ňou na pole, kde volalo semienko o pomoc.

„Si tam, semienko?“ opýtal sa čmeľ Zlatko.

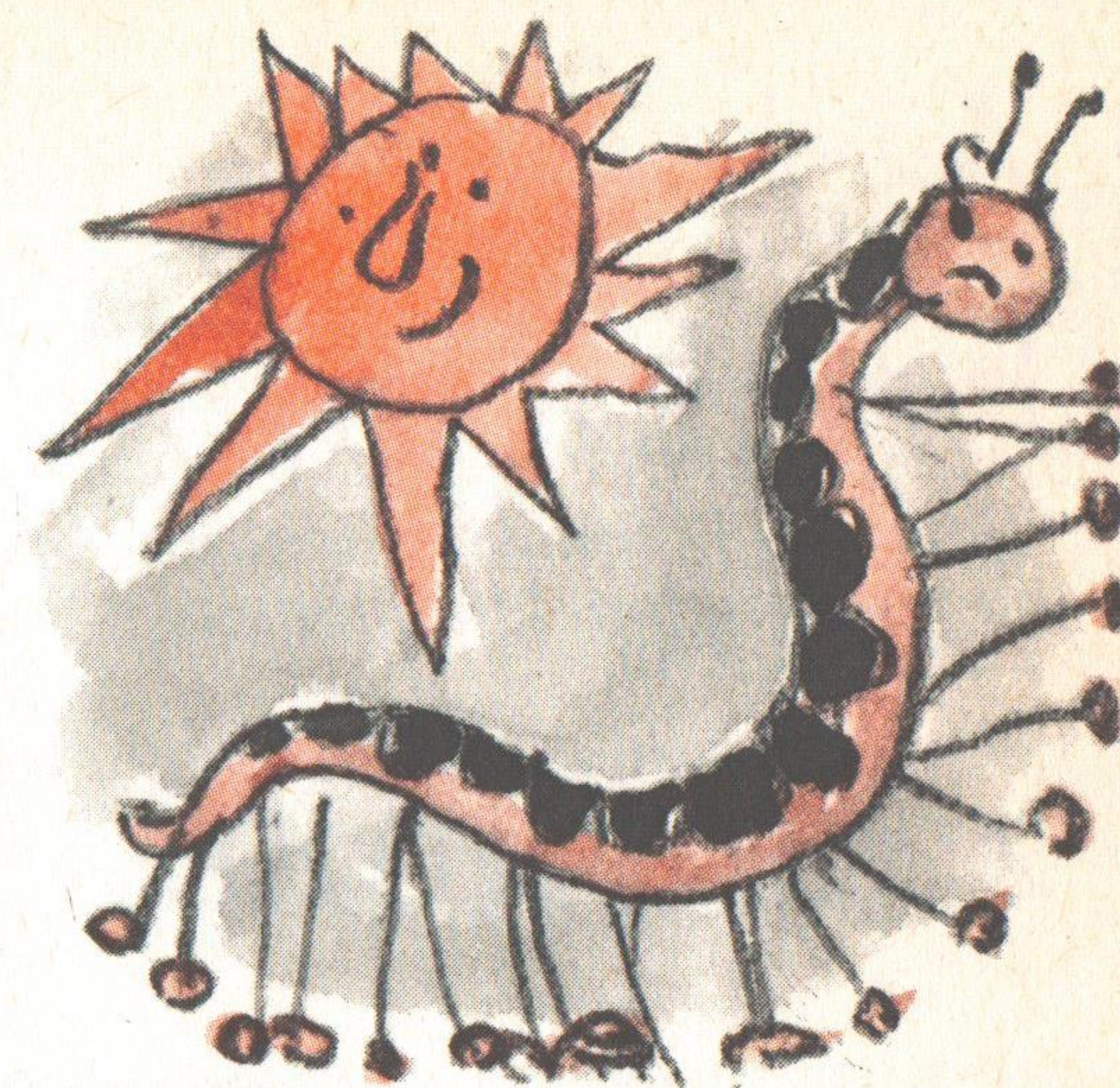
„Tu som,“ odpovedalo semienko.

Čmeľ Zlatko začal polievať semienko. Zo semienka vyrástla krásna slnečnica.

„Ďakujem ti, čmeľ Zlatko, zachránil si mi život. Bez tvojej pomoci by som nevyrástla. Teraz si môžeš vyskúšať svoj vynález, či naozaj funguje.“

Snečnica sa začala otáčať a ručička na Zlatkovom prístroji tiež. Išli celkom rovnako.

„Sláva, sláva, môj vynález sa podaril!“ vykrikoval od radosti Zlatko.

Zimomravé stonožky

FERO MALEC

Plačú štyri stonožky:

„Je nám zima na nôžky!
Chceme teplé ponožky!“

Och, ja biedny!

Keby jedny!

Štyristo im treba párov.

Prosím známych ponožkárov
o teplúcke ponožky
pre chuderky stonožky.

Hľadajú ich všade:
na pulloch i v sklade,
ba i vo výklade.

Všetko, všetko márne je to...
Tolko párov ponožiek
na nožičky stonožiek
nikde, nikde, nikde nieta.

Tak čakám, kým príde leto.
Preto leto, lebo je to
dobrý liek
na plač mojich stonožiek.
Zohreje im slnko nôžky
a zabudnú na ponožky.

Ako si babka milá život zachránila

KLIMENT ONDREJKA / VILIAM MARČOK

Voľakedy, dávno-pradávnou žila starinka, pre vnúčatá najzlatejšia babenka. Žila si, žila na malom kopci, v zrubenom domci, s lipkou na dvorci, z ktorého chodníček viedol pod horu k studničke. Bolo tam krásne! Ale vnúčencom ďaleko, ďaleko, až za riekou. Ne-

šťastné boli najväčšmi z toho, že im spod piecky nemal kto večer čo večer vykladať poviestky.

Bola zima toho roku treskúca. Snehu sa navalilo až po pás, stratila sa v ňom každá stopa. A tak starému vlčkoviu hlad črevá len tak vykrúcal.

A keďže dvor bez plotu bol i bez závor, búcha vlčko starkej na dvere:

„Starká sladká, otvor vrátka, hladný som, musím ťa spapkať!“

Starká smelo otvorí a takto mu hovorí:

„Horkýže spapkať! Mám už staré kosti. A kým sa ty budeš hostiť, robotu si zmeškám. A práve dneska, po nedeli, mám jej na deň celý.“

Vlčko skúša, čo ak len klame: „A čo také neodkladné?“

„Drevo rúbať do kozuba, naštiepať triesky a sečky narezať kravke.“

Uznal vlčko: „Len si spravte. Ale zajtra ma tu máte!“

V utorok na brieždení už sedí vlčík na podstení, ale starká zas nemá čas:

„V izbierke samý dym je, komín mi načim vymiešť. Keby si sa spustil dolu sopúchom, pohostila by ťa masným osúchom.“

Osúch by sa veru zišiel, ale vlčko sa bál preveľmi iskier.

I pobral sa čo najďalej od takej roboty. Radšej vyčká aj do soboty.

V stredu prišiel poobede, že už bude porobené. Ale babka zas nemá čas. Musí svinkám váry navariť, húskam otrúb obariť a pre sliepky omlátiť dve-tri otičky.

Vo štvrtok sa nič nezvrtlo. Skúsil vlčko vyčkáť starkú na konci chodníčka, tam, kde je studnička. Tak veru! Studnička samý ľad, bolo ho treba prerúbať. Nuž vzala si starká s vedrom i sekeru.

V piatok znova vlk búchal na dvere, že starkú zožerie. Ale starká nie je taká, tá sa len tak nenaľaká:

„Ej, vlčko, vlčko, ty dáku súru máš! Veď ja

Ale hlad vlčka tuhšie kvári. Čo už mi prišlo skapať vari? Vtom dostal nápad: ak babke s robotou pomôže, potom... I spýta sa: „A akú?“

„Pec kúriť, natlciť maku, rezať kury, koláče vypekať, chodníček od dediny vymetať. Prídu mi vnúčatka, štebotné vtáčatka. Ty nevieš? Veď zajtra sú hody! Odíď ien, vlčko, po dobrom odíď!“

Lepšie sa vlčkoviu starká prizrie: veď ten neborák je samá kosť a koža. Akože ho nepozvať: „Príď i ty. Zajtra je nedeľa, roboty neveľa.“

som ešte nestihla ľan spriať, nie to plátno stkať na rubáš!“

Nuž čo mal robiť, zas musel odísť.

V sobotu už vlk strpenia nemá, ale babka ho víta celá namrzená:

„Jáj, ty musíš prísť práve v sobotu, keď mám najsúrnejšiu robotu!“

Odišla hlava zubatá, ušatá. Ale s tým, že keď nie ju, schmatne vnúčatá!

V nedeľu striehne vlk za bučkom, že zje najprv vnučku aj s vnúčkou. No nevidel ich pre sneh. Ale to, čo videl, videl presne: ženu s batôžkom, muža s klobúčkom a — s puškou! Milý vlčko sklopil uško, stiahol chvost.

Lomcuje ním zlosť. Počkaj, stará, budeš sa ty vyhovárať! Taký som ti zvaný hosť! Už mám toho dosť!

Celý deň až do večera kraj hory sa kryl a ponevierať. Pri pomyslení na hostinku hltal za slinkou slinku.

A keď babka vyprevadila návštevu, išlo ho už rozhodit' od hnevu.

Starká sa vracala od hory, keď sa na ňu oboril:

„Klameš, stará! Zveš ma, a ideš po horára! Konečne ťa mám!“

Chce spraviť skok — a ham! Ale je slabý, sotva vlečie laby.

A babka ho len chlácholí:

„Ach, ty môj hladný pacholík! Od rána ťa vyzerám! Z obeda ti je už večera. A ty urobíš zo mňa ešte klamára! Vraj pozvala horára! Kde ho vziať! Veď je to zať! Ach, ty hlúpy

vĺčik! A ako sa len tešil na teba vnúčik. Do maľovanej mištičky pozbieral ti kostičky.“

Takto ho až na podstienku priviedla a tam sa vĺčik vrhol do jedla. Spratal obed, spratal kosti, až sa nažral do sýtosti. Tak stratil chuť na starkú, už nie klamátku, ale dobrú kuchárku.

Krutá zima vlčka ďalej hladom morila. Vše zbehol ku chalúpkke a starká mu vždy čosi pod zub hodila. I prespal v zvetrí na dvore. A keď prituhlo, mohol aj v pitvore. Skrátka a dosť, prestal byť hosť. Až si celkom zvykol a zo zlého vlka stal sa dobrým psíkom. Zaháňal na pašu kravku i barana, do rána na líšku striehol za sadom, potom pred zlodejmi strážil zasa dom. Vnúčatá vítal, vyprevádzal. Čo sa len s nimi navyvádzal!

Tak si žili všetci v dobrej zhode, ako žijú psíky s ľuďmi dodnes.

Tatranská ozvena

LUDVÍK STŘEDA

Ozvena, ktorá po celý život nevytiahla päty z tatranských končiarov, sa jedného dňa rozhodla:

„Prestáhnem sa do mesta. Obchody sú pod nosom, daktori za rohom, do kina je iba pár krokov... mesto je mesto.“

Keď rodina pána Halámka, ktorá bola v Tatrách na výlete, dojedla olovrant, šuchla sa ozvena do ich vyprázdneného batoha. A pretože ozvena skoro nič neváži, otec Halámko ju na chrbte ani necítil.

„Pôjdeme autobusom, alebo radšej vlakom?“

„...radšej vlakom...“

„Tým o štvrtej? Alebo stačí tým o piatej?“

„...stačí tým o piatej...“

Otec Halámko sa síce čudoval, že mamka Halámková dnes bez výhrad súhlasí so všetkým, čo povie, ale myslel si, že na príčine je nedeľa strávená na čerstvom vzduchu. Že sa rozpráva s ozvenou v batohu, to by nezišlo na um ani vám!

Keď Halámkovci došli do mesta, ozvena sa vytiahla z batoha a pustila sa svojou cestou.

V nedeľu večer bol v meste pokoj, iba hodiny na veži odbíjali štvrt, pol, trištvrt a celú, a tak si tu ozvena od srdca lebedila.

V pondelok sa to však začalo. Od rána do večera všade len samé frk, frk! a tú, tú! a cingí-lingí!, takže si ozvena nestačila zapchávať uši.

V stredu už aj bola u doktora. „Niečo vás bolí?“ pýtal sa jej doktor.

„...bolí...“

„A čo? Ruky, nohy, hlava?“

„...hlava...“ odvetila ozvena, a doktor jej predpísal prášky proti boleniu hlavy.

Ozvena prášky pojedla a vo štvrtok sa znova vybrala za lekárom. Ako tak šla, na križovatke sa práve zrazili dve autá. Vodiči hneď stáli proti sebe ako kohúty.

„Ako to jazdíš, ty trúba!“

„Kam pozeráš, ty slepáň!“

A to už bolo veľa aj na ozvenu.

V meste je to na zbláznenie, a navyše by som sa naučila nadávať, povedala si ozvena a namiesto k lekárovi zamierila rovno na stanicu.

Ešte v ten večer bola znova v Tatrách a žije si tam — zdravá ako repa — podnes. A za mestom sa jej vonkoncom necnie.

Ak mi neveríte, zájdite si niekedy do Tatier a spýtajte sa jej sami:

„Pôjdeš s nami do mesta, alebo chceš zostať v Tatrách?“

Aj keby ste sa pýtali tisíc ráz, ozvena vám iste zakaždým odpovie:

„...zostať v Tatrách... v Tatrách... v Tatrách...“

Prel. VIERA LORENCOVÁ

Zábudlivý Jakub

(veršovaná
scénka)

LUBOMÍR FELDEK

Žil raz v Modre jeden Jakub a ten Jakub bol hrozne zábudlivý. Išiel si kúpiť galoty, ale cestou zabudol, čo si ide kúpiť, a aby si na to spomenul, musel dávať modranským deťom hádanky.

Jakub:
Kto som, deti?
Deti:
Jakub.
Jakub:
A čo idem urobiť?
Deti:
Nákup.
Jakub:
A čo si idem kúpiť?
Deti:
Galoty.
Jakub:
A kde si ich budem vešať, keď nemám skriňu?
Deti:
Na ploty.
Jakub:
A akej farby galoty si idem kúpiť?
Deti:
Barnavé.
Jakub:
A kde mi ich predajú?
Deti:
V Trnave.

Teraz už Jakub vedel, čo potreboval vedieť. A tak friško, aby to zase nezabudol, utekal do Trnavy. Lenže z Modry do Trnavy je dobrých dvadsať kilometrov. Kým tam Jakub dobehol, zase všetko zabudol. A aby si na to, čo zabudol, zase spomenul, musel dávať hádanky zase trnavským deťom.

Jakub:
Kto som, deti?
Deti:
Jakub.
Jakub:
A čo idem urobiť?
Deti:
Nákup.
Jakub:
A čo si idem kúpiť?
Deti:

Galoty.
Jakub:
A kde si ich budem vešať, keď nemám skriňu?
Deti:
Na ploty.
Jakub:
A akej farby galoty si idem kúpiť?
Deti:
Modré.
Jakub:
A kde mi ich predajú?
Deti:
V Modre.

Tak vidíte — a náš Jakub musel zas utekať dvadsať kilometrov z Trnavy do Modry. Kto vládze, nech s ním behá hore-dolu tiež.

Prečo kocúr plakal

LUDOVÍT PETRAŠKO

Tento príbeh mi rozprával istý môj známy — vrabec. Je to starý a dôstojný vták, preto mi ani na um nezišlo zapochybovať o pravdivosti jeho slov.

V korune čerešne sa raz usadil krdeľ vtákov-spevákov. Koncert, čo krdeľ spustil, privábil kocúra.

„Viete si predstaviť, bračkovci, čo by dal tento nenažranec za to, keby sa mu niektorý z nás dostal pod zub?“ zvolal vták-spevák, ktorý zbadal kocúra prvý.

Kocúr sa práve oblizol a ostatní vtáci sa pustili do smiechu. „Len sa pozrite, ako si na nás robí slinky!“ pokrikovali škodoradostne.

O chvíľu sa však iný vták-spevák prizrel lepšie kocúrovi pod stromom a prekvapene zakričal:

„Ale veď on plače, bračkovci! Neuveriteľné, tento kocúr naozaj plače!“

„Skutočne!“ opakovali ostatní. „Kocúr roní ozajstné slzy.“ A znova sa dali do prenikavého spevu, aby mohli lepšie uvažovať nad takou nevídanou udalosťou. Po chvíľke najstarší vták-spevák zakričal na kocúra:

„Čo sa ti stalo, že plačeš?“

„Ach,“ vzdychol si smutne kocúr. „Ako

nemám plakať, keď vás počujem tak krásne spievať? A plačem aj preto, že nemám krídla, čo by ma zanesli, kam sa mi zapáči, alebo ktorými by som si utrel slzy, čo mi vyhŕkli od samého žiaľu! Nepomohli by ste mi ich osušiť, vtáčiky milé?“

„Hm,“ pouvažoval najstarší vták-spevák. „Odkedy som sa vyďobol z vajička, učili ma, aby som sa mal na pozore pred kocúrom. Nie, nie, na také figle ti nenaletím,“ a spokojne zatrepotal krídlami.

Nato sa kocúr rozplakal ešte žalostnejšie a ronil také veľké slzy, až sa nad ním jeden vtáčik, taký, čo akurát stihol obrásť perím na krídlach, zlutoval. Spustil sa dolu, sadol si kocúrovi rovno medzi uši a predklonil sa, aby mu zobáčikom osušil slzy.

A vtedy sa to stalo! Kocúr sa bleskurýchlo rozohnal a o chvíľu ostalo po dôverčivom speváčikovi iba niekoľko pierok, ktoré poletovali vo vzduchu. Kocúr zamľaskal, oblizol sa a s prižmúrenými očami pozrel do koruny stromu, odkiaľ vyletel krdeľ vyplašených vtákov.

„Nuž a teraz už vieš,“ zakončil svoje rozprávanie vrabec, „prečo nijaký vták nechce poutierať plačúcemu kocúrovi slzy.“

Ako sa Mig a Mag vybrali na výzvedy

„Prosím ťa, čo na nich vidíš. Veď ich ani nerozoznáš,“ nedal znova pokoj Miro.

„A rozoznám,“ odvrkla som mu. „Ja ich poznám vždy, presne. Predstav si toto: keď napríklad stretneš dvoch černocho, Číňanov, Japoncov... no, rozoznáš ich? Jasné, že nie. Ale keby si býval napríklad v Japonsku...“

„To je fakt!“ potvrdil moju teóriu Rapkáč. „Zmrzlinárka má šesť pudlíkov, nik ich nerozozná, ale ona na betón.“

„Stavím sa napríklad, že Mig a Mag nie sú bratia,“ pokračovala som. „Podľa mňa sa vôbec nepodobajú. Ani trocha. Všetci ste bratia?“

Sama som bola zvedavá na odpoveď. Možno som aj prestrelila.

„To že nie sú bratia?“ chechtal sa Tono. „Tí že sa ani trocha nepodobajú? To ma podrž. Tak ktorý je podľa teba Mig?“

Jasné, že som mu Miga ukázala. Kráčal po mojom ľavom boku.

„Môžeš sa ho spýtať, ak neveríš,“ podpichla som.

„Prosím ťa, na čo by si dral jazyk,“ odvetil za Tona Rapkáč. „Stačí si všimnúť, ako sa ten privandrovalec radostne škerí.“

Mig bol zdvorilejší ako pozemskí chalani. „Aj vy ste boli pre nás ako štvoričky,“ uistil nás. „Ale potom sme si všimli odtienky vo farbe vlasov a nejaké rozdiely vo výške a váhe...“

„Že vraj odtienky...!“ smial sa Tono.

„To majú byť podľa nich odtienky!“ rehotal sa aj Rapkáč. „Veď tuto Bosina má vlasy ako sadza a Tono ako paradajkový pretlak! A ja by som do svojich gatí napchal desiatich takých ako on!“

„Ale proti nám ste iní na rovnaký spôsob, chápeš?“ nedal sa Mig. „Naše vlasy sa môžu vidieť niekomu rovnaké.“

Tu sa rozosmial už aj nazlosteny Miro. „Každé sú žlté na iný spôsob, však?“

„Jasné,“ odvetil Mag vážne. „Konečne by ste aspoň mohli vysypať, odkiaľ.“

„Ano!“ zajasala som. Mirov nápad sa dal využiť na skvelý spoločný program. Letná noc, nejaká strecha, hviezdy... Páni! Predstavovala som si, ako tajne bežíme z domu, hoci aj v pyžamách, ako sa stretneme na tajnom mieste, trocha sa bojíme, držíme sa za ruky... Skrátka, fantázia mi hneď zapracovala. Takáto šanca nesmie vyjsť nazmar.

„Povedzte nám, odkiaľ ste prifrčali! Ukážte nám to v noci! Ktorá je to hviezda... Ja sa aj tak v astronómii nevyznám, musím to vidieť na vlastné oči! Alebo si spolu skočíme do hviezdárne... na streche múzea je tuším hviezdársky ďalekohľad pre amatérov!“

„Blíženci,“ povedal Mag, „ale názov našej planéty... to by ste museli zohnať mapu. My jej hovori-

me...“ a zašvitoril čosi, čo sa podobalo slabike „AH“.

Rapkáč pokýval plecami. „Blížencov viem, ale aké hviezdy sú v tom súhvezdí, neviem. Tak si to z mojej kečky ani nemohli vytiahnuť.“

„Škoda,“ schladil ho Miro, „že tie články o vesmíre nečítaš poriadne. Ja by som fakt rád vedel, ako sa tá ich planéta volá.“

„Len sa nerob,“ takmer explodoval Rapkáč a zaútočil na Mira. „Ak náhodou vieš ty, aké hviezdy majú Gemini, teda Blíženci, tak to vysyp. Ale to sú len najsilnejšie hviezdy, slnká. Planéty, ktoré sa producujú okolo nich, to je niečo celkom iné. Rozumieš sa do toho ako hus do piva. Ak sa nám podarí zistiť názvy tých hviezd, budeme dobrí. A na to ďalšie nám nepostačí ani sto amatérskych ďalekohľadov.“

„Senzačné,“ usmial sa Miro. „Gemini k nám vyslalo ozajstných blížencov! Blíženci z Gemini!“

„Nehovor im blíženci, ale Mig a Mag,“ ohradila som sa. „Láskavo sa im lepšie prizri. Mig má napríklad celkom iný nos. Aj ústa.“

„Stavím sa, že už viem, v čom to je,“ neprestával Miro. „Práve mi to došlo! Na tej ich Gemini sú jednoducho všetci blíženci! Všetci sú na jedno kopyto. Teda, ja by som tam zomrel od nudy. Úplne by ma to položilo. Všimnite si, ani raz sa

nepovadili. Keď zazrú obyčajné branné cvičko, idú vyletieť z kože. Hľadia na seba stále ako zaľúbenci a predbiehajú sa, kto pomôže skôr tomu druhému. Ako nejakí mamičkini maznáčikovia.“

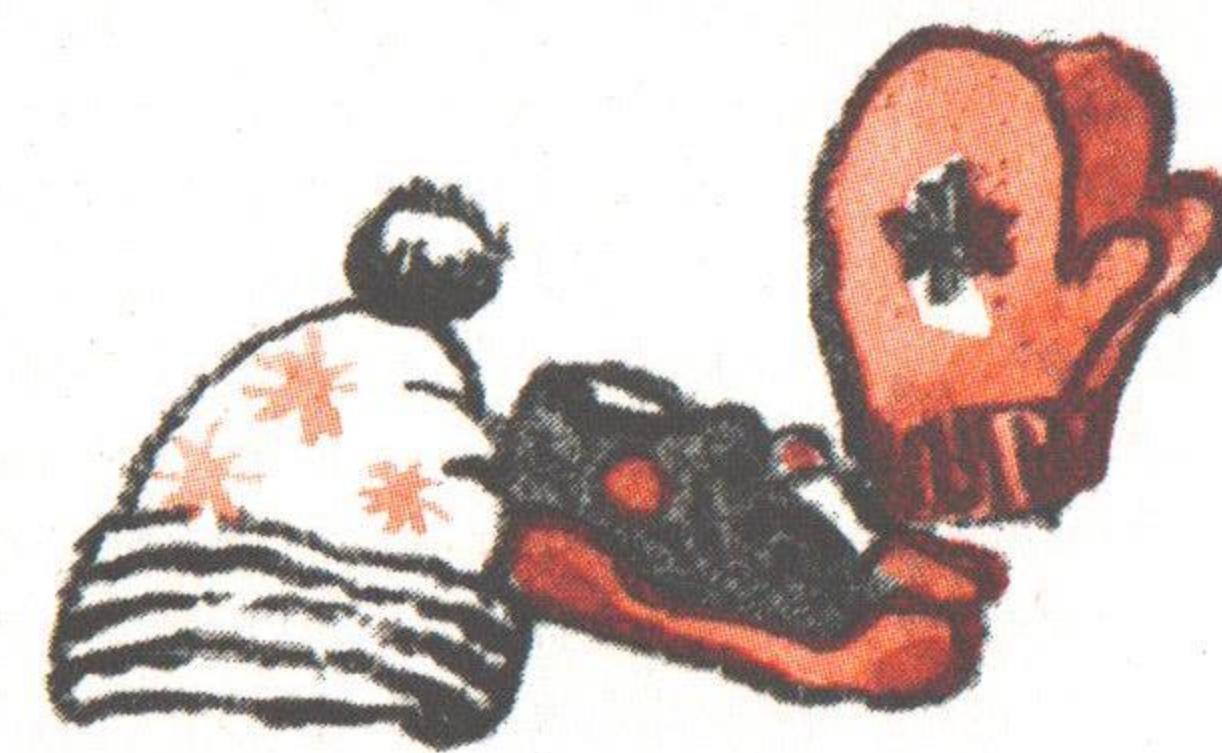
Ešte hodinku, a zašli by sme až k prístávacej ploche. K starému rúbanisku. Radi by sme si obzreli znova temné vreteno, na ktorom sa tí dvaja z ničoho nič zjavili. Možno by nás pozvali aj dnu. Ale nedá sa nič robiť, rodina má tiež svoje práva. To by nám neprešlo, ani keby sme tvrdili, že sme po kondičnom tréningu hrali vodné pólo. Lutovala som, že som nepotiahla z ich korábu nejakú súčiastku. Náhodou im zasa čosi vlezie do hláv a stratia sa hneď v noci. Veď sa len horko-ťažko dali presvedčiť, že to na Zemi stojí za reč. Lahko sa môže stať, že zajtra po vyučku nájdeme len prázdne rúbanisko... Len či to do poobedia vydržím!

„Vieš čo, Mig,“ nazrela som do priateľských očí svojho nového kamoša, „vstaň zajtra skoro. Aj ja vstanem.“

„Chalani,“ obrátila som sa k našim, „dodajte tie šaty už večer. O ôsmej pred našim domom, platí?“

Ráno som rýchle nahádzala periny do periniaka, napchala som sa krajcom chleba a porozkladala po stole šatstvo, čo mi ešte večer priniesli chalani. Či je toho dost a či Migovi a Magovi nebude nič chýbať. No jasné, chalani! Nezabudli napríklad na príšplášte a na pyžamy, ale dodali iba jedno tričko. A vonkoncom nič s dlhými rukávami.

Otvorila som skrine a prezrela otcovu garderóbu. Niečo som z toho potiahla a potom som začala zhla-

dávať jedlo. Mlieko, keď ho pijú kojenci, iste poslúži aj mojim novým stravníkom. Kus syra. Čierny chlieb. Ovocie, to nemôže škodiť. Salámu...? Akosi som tušila, že sa im mäso nezapáči. Pravdepodobne sú vegetariáni, keď sú takí premrštené mierumilovní. Salámu som radšej odložila nazad do chladničky. Ešte sa začnú vyzvedať, ako je to vlastne so zabíjaním zvierat, kto na to dal ľuďom právo, možno budú pokladať zvieratá za našich spoluobyvateľov.

Chvíľu som váhala a vybrala z predizbovej skrine pleciak s drôtenou kostrou. Úplná rodinná relikvia! (Aspoň otec nad ním vždy spomína na svoju mladosť. Vtedy zvykne sľubovať, že len čo dorastem, zoberie ma na riadnu túru.)

Všetko som napchala do otcovej pamiatky, horko-ťažko som si pleciak nasadila na chrbát, ešte som sa skontrolovala v predizbovom zrkadle a vybrala som sa z domu.

Na Medvedej skale som si priťahovala popruhy. To mi mohlo zísť na um aj skôr... Otec je predsa len o kus vyšší. Bol to po celý výstup môj jediný oddych.

Kým som sa ta dostala, dychčala som ako nejaký Dunčo. Velikánske kozmické vreteno sa pokojne jagalo. Temné a matné ako... Nie, nedalo sa to k ničomu prirovnať. Už ten fakt, že je niečo matné, a pritom sa to jagá...

Chodila som okolo, ale na vreteno som nenašla ani jedinú medzierku. Bolo dokonale zavreté, ako keď sme sa vybrali na tú hlúpu čerešňovú výpravu. Matne som si pamätala, kde boli včera dvere. Začala som do nich triafať šuškami. Možno sa tí spachtoši preberú. A poriadne som kričala. Iste si chcú poleňošiť, ako dlho sa len dá, keď zdúchlí z domu a nik ich nebudí do školy. Ale možno je u nich práve teraz leto a majú prázdniny. No podľa toho, čo vraveli, nemajú vlastne ani nijaké prázdniny, ani školu, len si všetko prelievajú z hlavy do hlavy.

Hádzala som čoraz silnejšie. Niektoré náboje som použila aj desiaty raz, ale vreteno mlčalo. Aspoň že je

tu, aspoň že v noci neodleteli. Ustato som si sadla a nešťastne som sa vyzula. Výnimočne som si vzala topánky, aby sa mi po tých kameňoch išlo rýchlejšie a aby som sa potom nemusela zdržiavať ešte aj umývaním nôh. To by som prišla tak na záver vyučka, a z toho sa človek len tak ľahko nevykrúti.

Zúrila som, ale nedalo sa nič robiť. Len sa čo najrýchlejšie pobrat do školy. Povyberala som jedlo i šaty a porozkladala ich na pne. Keď to nájdú, asi pochopia, čo si s tým počať. Iste nezačnú jesť čapice a obliekať si syr. Vzala som prázdny pleciak, obula si tie hlúpe baganče a pustila sa do behu.

Neskôr som sa dozvedela, že som Migovi a Magovi krivdila. Boli priveľmi spofahliví na to, aby porušovali dohovory. Keďže som ich poprosila, aby vstali a čakali na raňajky, vstali a čakali hneď, len čo sa trochu rozvidnelo. Lenže po mne ani chýru. Nemohli tušiť, že som sa ešte len potulovala po jednej z mojich mnohých snových krajín. Keď som nechodila, vzdali to a zjedli čosi zo svojich zásob. Zavreli vreteno a odišli. Raňajky, obedy a večere pre nich neboli takým problémom, ako som si predstavovala. Chceli však zistiť naše zvyky a jedným z podstatných bodov bola strava. A tak sa Mig s Magom rozhodli nestrácať vzácny čas a skúmať na vlastnú päsť. Nechceli sa zatiaľ dostať do styku s ľuďmi, len sa nenápadne prizrieť ich každodennému životu. Podľa troch pozemšťanov, ktorých zatiaľ spoznali, boli presvedčení, že ľudia k nim prechovávajú priateľské vzťahy. Zároveň si priznávali, že nerozumeli väčšine našich problémov. Veľký priestor v každodennom rozvrhu pozemšťanov zaberá podľa všetkého hra. To

bolo Migovi a Magovi sympatické. Vraj by sa im oveľa menej pozdávalo, keby sme sa na Zemi venovali iba užitočným činnostiam, len tomu, čo prináša zrejmy prospech. Ale pletlo ich, že v hre pozemšťanov je dovolené všetko, pristupuje sa v nej na akékoľvek pravidlá. Čudovali sa, že sa povoľujú bitky, krádeže a ktovie čo ešte. Rozmýšľali, či si pozmešťania nevybájajú hrami svoje ničivé pudy. Ale čo robia, keď sa práve nehrajú? Bolo im záhadou, kde sme, keď nie sme s nimi. Či sa správame ináč, lepšie, alebo ešte neprijateľnejšie.

Keď som hádzala šušky do vesmírneho korábu, sedeli Mig s Magom na skale a z vyvýšeného miesta nenápadne pozorovali rannú Rovinu. Prezerali si najprv ulice, parky a budovy. Kde-tu zbadali mačku či psa. Až neskôr sa zjavili ľudia. Čudné, že nezbadali aj mňa s batohom... Mohli sme sa vyhnúť mnohým smiešnym nedorozumeniam. Ani teraz im nezišlo na um, že vstali privčas a jednoducho sme sa minuli. Nemali čas myslieť na mňa, teraz jednoducho vyvažovali oči. Lebo to, čo zazreli, bola celkom iná civilizácia ako tá, s ktorou sa doteraz zoznámili. Že by na Zemi boli dve civilizácie?

Ja s Tonom a s Rapkáčom sme sa predsa len napriek nezvyčajnej farbe vlasov a nižšiemu vzrastu podobali na nich a na ľudí v ich domovine. Ale ľudia pod nimi boli celkom iní. Najväčšmi ich prekvapili tváre. Zväčša vráskavé, len málokto mal trochu hladšiu pleť. V očiach ustarostený výraz, cez ktorý sa len málokedy mihlo veselie. Z toho Mig a Mag usudzovali, že objavili prenasledovanú, alebo aspoň utláčanú časť obyvateľov Zeme. (Je to fakt, málokto z dospelých sa smeje, keď sa ráno ponáhľa do roboty. A úbohých vesmíranov to celkom poplietlo...) Aj odev vyjadroval ich nezávidniahodnú pozíciu medzi ostatnými pozemšťanmi. Bol nepraktickejší ako to, čo sme mali na sebe včera my. Poväčšine prechádzali okolo seba a obchádzali sa, akoby sa navzájom nevideli. Len kde-tu sa pri-

stavili, podali si ruky, čo sprevádzali pár slovami. Zasa nový, neznámy zvyk. To Migovi a Magovi potvrdzovalo, že náhodou naľadili na celkom iný kmeň ako včera. Prístroj v Migovej kombinéze neúnavne zhotovoval z dejiska pod nimi obrazový záznam. Špecialisti doma podľa neho iste zaradia tento kmeň pozemšťanov na správne miesto v tabuľkách o vývoji človeka.

Vtedy však prebehol cez cestu zmenšený človečik. „Dieťa,“ rozsvietilo sa konečne v hlavách návštevníkov. Za maličkým dvaja splasení dospelí. Vedia teda aj bežať, hoci nie ktovieako rýchlo a elegantne. Zúrivo stiahli dieťa na chodník. Hneď na to sa rútilo po ceste jedno z vozidiel. Nespomalilo, ktosi z neho načiahol ruku, nepodal ju dieťaťu, ale rýchlymi pohybmi zamával vystretým ukazovákom.

Dieťa sa podobalo oveľa väčšmi na nás ako na dnešný kmeň. Migovi to zišlo na um prvému. Veselo sa usmial na Maga. Ten sa špecializoval na technické problémy a nedalo sa čakať, že sa bude vyznať v obyvateloch neznámych nebeských telies. Ale keď počul, čo tvrdí Mig, chytľavo sa zasmial. Škoda, že som ich vtedy nevidela. Doteraz sa usmievali

iba zdržanlivo, očami. Ale toto bola naozaj veselá zámena. Že by sa doteraz bavili len s deťmi? Nie div, že im často nerozumeli. Najmä keď pokladali ich hry za činnosti svojich rovesníkov.

Keď sa tí dvaja pozreli znova dolu, museli si však priznať, že sa im medzi našich dospelých vonkoncom nechce. Nevedeli, čo ich čaká. Mig navrhol, aby to predsa len skúsili najprv s deťmi, keď to už takto vyšlo. Bolo by hlúpe nevyužiť takú šancu, aj keď sa možno zdržia na Zemi o čosi dlhšie. Deti im povedia mnohé, čo by sa možno od dospelých nedozvedeli. Rozhodli sa však neprezradiť nám zatiaľ, že sami nie sú deťmi. Aj tak by sme im neuverili.

Vtedy prišiel so svojím nápadom Mag. Vraj by bolo ešte jednoduchšie, keby sa vybrali medzi dospelých a tvárili sa ako deti. Ako obyčajné pozemské deti. Keď už Bosina donesie tie šaty... Ktovie, akého veku sa dožívajú pozemšťania, premýšľal Mig. Keď sa do staroby natoľko zmenia. Mag začal hneď rátať. Rok na Zemi je o tretinu dlhší ako na Ahu. Súvisí to s pohybom nebeských telies. Rok tvorí čas obehu Zeme okolo Slnka, rovnako ako

rok u nich doma je dobou obehu Ahu okolo centrálného telesa ich planetárnej sústavy. Obyvatelia Ahu sa dožívajú priemerne 186 rokov, čo je približne 120 pozemských rokov. Možno však ľudia na Zemi žijú dlhšie. Vtedy by ich deti mohli byť dokonca staršie, ako sú dospelí Mig a Mag. Tým by sa dala vysvetliť zmena vzťahu pozemšťanov pri starnutí. Načo zakrývať, v starobe akoby sa pohybmi, tvárou i držaním tela vracali k dávny zvieracím predkom človeka.

(Takto teda počítali Mig s Magom. Na popukanie! Ja že mám takých šesťdesiat rokov a môžem sa dožiť tristo! A že dospelí pripomínajú opice! Neandertálci, tí ich trochu pripomínali, ale dnešný človek...? No na druhej strane treba zasa priznať, že naši dospelí sa na neandertálcov podobajú o čosi viac ako dospelí Ahania. Tí sa zase podobajú na deti. Ktovie, čo je lepšie. Potom by sme my deti boli vo vývoji pred dospelými. Ale prečo? Mig neskôr vysvetlil, že to preto, lebo sme učiteľivejší, zvedavší, schopnejší prijímať nové, prispôbovať sa. Ahania si tieto vlastnosti uchovávajú do neskorej staroby. Spolu s hladkou tvárou. Pre vrásky našich starcov sa domnievali, že na Zemi žijeme dlhšie ako na Ahu. Ako sa mýlili!)

Mig a Mag sa teda rozhodli nestrácať čas. Budú nenápadne sledovať, čo sa v mestečku robí. Čomu neporozumejú, to im poobede aj tak vysvetlíme.

Potom sa začali pozorne obliekať. Viem si predstaviť, že to nebolo také jednoduché ako vklznuť do hladkej kombinézy. Hodnú chvíľu sa babrali s gombíkmi a so zipsami. Urobili to tak, ako som predpokladala. Pozemský odev si obliekli na svoj ahanský. Hľadali také kusy odevu, pod ktorými ich kombinézy nebude vidno. Napokon skontrolovali jeden druhého a vybrali sa dolu.

(Pokračovanie)

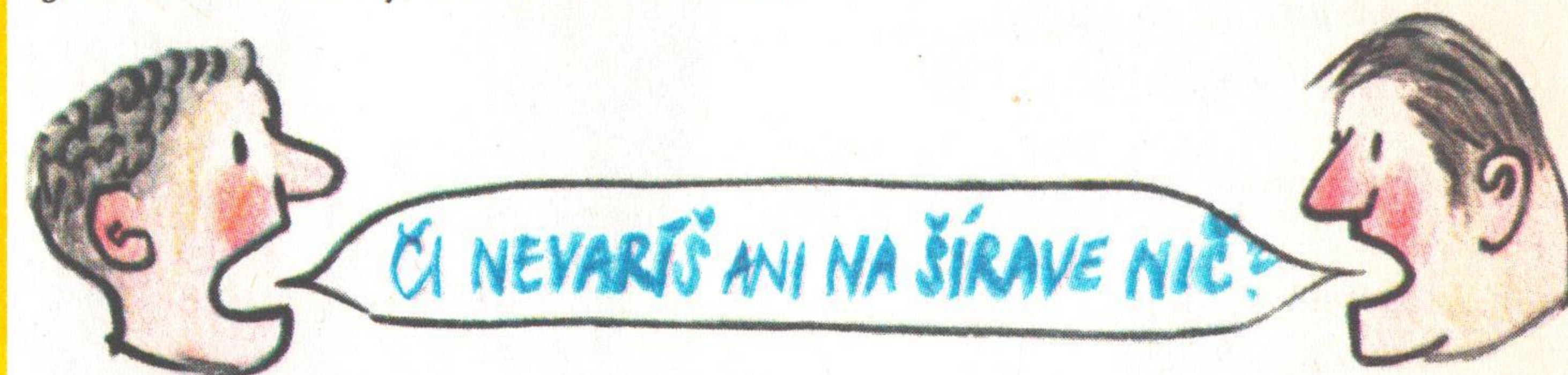
Píše ALTA VÁŠOVÁ

ILUSTRUJE MAJA DUSÍKOVÁ

VESELÝ STLPEC

JOZEF PAVLOVIČ

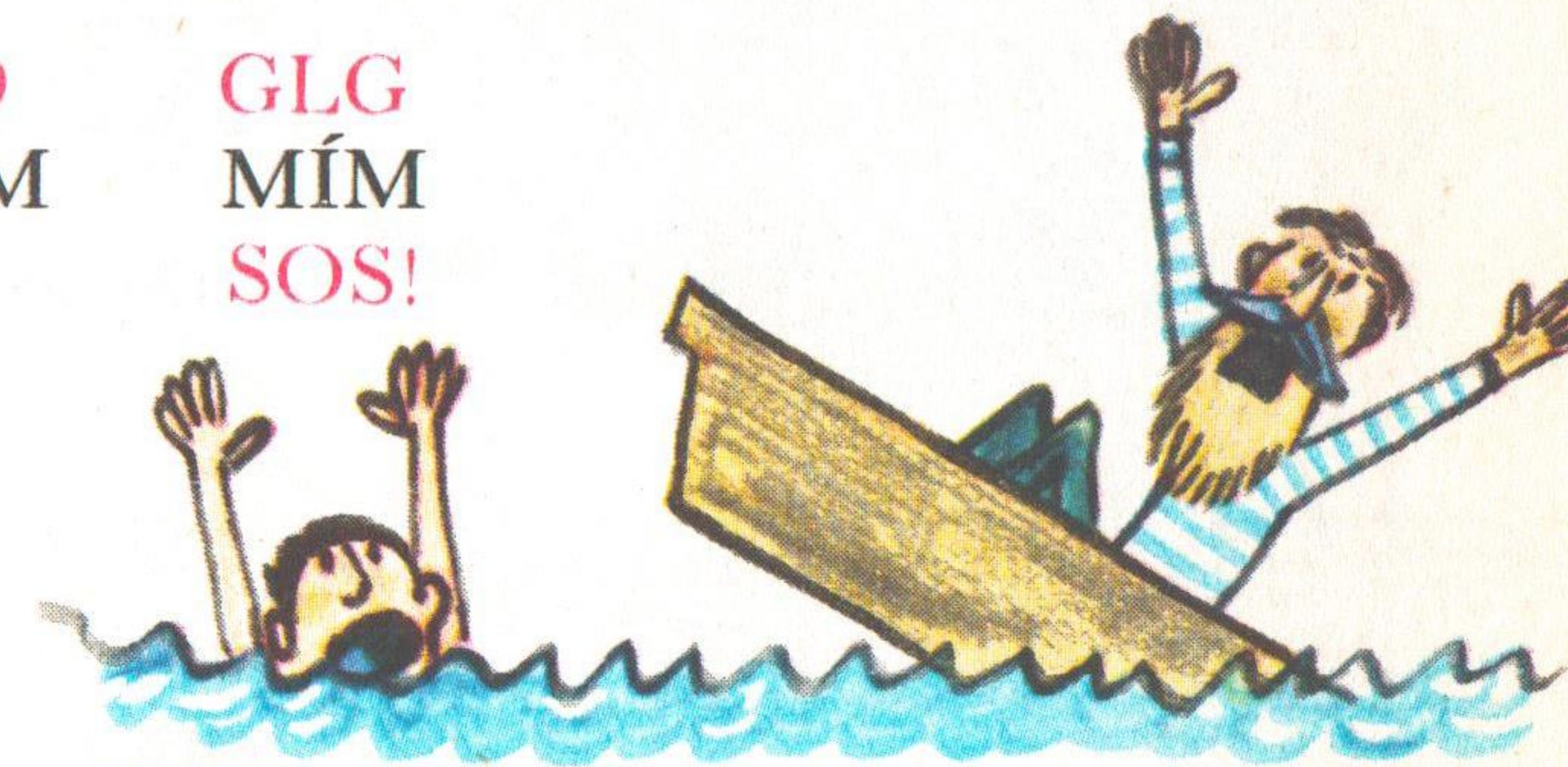
Stretnú sa dvaja na Šírave. Ústa utrú si, jeden i druhý to isté utrúsi:

Oto a Anna Zuzanna

OTO je OTO aj odzadu. Takéto slová zbiera Oto rád, má ich celý rad:

BÔB	DED	GLG
KRK	MAM	MÍM
OKO	POP	SOS!

Aj Otova sestra ANNA ZUZANNA dáva zozadu tenže význam. Aj ona rada podobné vety víta, pospiatky ich číta:

ÚLE MELÚ. RÚČI FIČŮR
NEČUM, UČEŇ! IMRO, OR MI!
JEDOL ZLODEJ. LOTOR KROTOL.
CENÍ SEBA ABESÍNEC.
RÚBE RÁNO KONÁRE BŮR.
EJ, I ROMAN NA MORI JE.
RÁTA CHYTRO TORTY CHATÁR.

Doplňovačka
IBA pre tých najbystrejších:

Zhorela nám
Zostal z nej

K	O	L		
		K	O	L

Hurá

DUŠAN SCHUT

*A od jari až do jesene
je vonku dusno ako v sene.*

Aha, tam je veľké kúpalisko!

*Zoberme si všetci
klobúky a plavky,
aby sme nedostali úpalisko.
Potom by sme radšej
mohli zbierať plávky.*

Vlčí mak

JOZEF SABOL

*Čo sa vlečie, neutečie,
povedal si vlčík.
Kováč kuje, pekár pečie,
ja si kúpim tlčík.*

*Do mesta sa vlčko vlečie,
už je veru tak,
už mu tlčík neutečie —
poroztíka mak.*

*Roztíka ho, ale neje,
či je vari vták,
aby jedol, čo sa seje,
aby jedol mak?*

*S tlčíkom sa vlčko vlečie,
už je veru tak,
moja mamka buchty pečie,
daj nám, vlčko, mak!*

Kamčatský tuleň

OTAĀKAR BATLIČKA

Stareny prichystali mužom a ženám člny, pozašivali potrhané kožuchy, vyčistili lapacie koše. Teraz stoja pred jurtami, masné tváre nastavujú vetru.

„Vráťte sa s plnými saňami.“

Dvadsať severských saní vedie sob paroháč na každoročnú jarnú cestu, keď neodolateľný pud núti morské ryby zdolávať prúd Anadyru.

Zo strechy jurty pozerá chlapec.

„Tatan, prinesieme ti veвериčku!“

Chlapec hľadá za Koriakmi ešte i potom, keď sa stratili v širej bielej pláni. Teraz bude tridsať dní sám. Sám v odľahlej jurte neďaleko morského brehu.

„Každý môže byť užitočný!“ vybavuje si podchvíľou slová učiteľky, ktorej vďačí za to, že vidí sneh a slnko, že si môže občas pochutiť na zajacovi. Keby nebolo učiteľky, ktorá k nim prišla zďaleka, vraj až z Irkutska, boli by ho podľa kamčatského zvyku Koriaci usmrtili. Zbavili by sa zbytočného mrzáka...

Po šikmom brvne s vytesanými schodíkmi zišiel chlapec dolu do jurty. Zovrelo ho prítmie stien, obložených kožami.

Jediný prameň svetla dopadá do jurty zhora cez vchod. „Ako môžem byť užitočný práve ja?“

Tatanovi dnes jedlo nechutí. Zmrznutú sobiu krv, zmiešanú so sadlom, machom a trávou, rozhrýza s nechutou. Po tvári mu tečú veľké slzy.

Na piaty deň zjavia sa vo vchode kupcove čižmy.

„Ako vidím, prišiel som nevhod. Koriaci sú na love. A čože si nie s nimi?“

„Nechcelo sa mi,“ odpovedá chlapec a ponúka kupca jedlom.

„Si chorý?“ pýta sa kupec a súčasne posunkom ruky odmieta ponúkané jedlo.

„Nie. Ale nešiel som.“

„Máš pravdu, Koriak,“ ohrieva si kupec ruky nad ohňom, ale sadnúť na páchnúce kože sa mu protiví. „Trmácať sa k Anadyru? Prečo — načo? Keď je málo rýb, ťažko je ich chytať. Keď ich je zas mnoho, ťažko sa predávajú.“

Kupcova reč znie chlapcovi cudzo. Presne tak učiteľkine slová.

„Prečo tvoj otec nejde radšej na vydry? Kožušiny idú dobre na odbyt... prečo sa Yak i ostatní Koriaci plahočia za rybami?“

Tatan veľmi dobre vie, ako je v zime zle bez potravy. Predvlani bol rybolov biedny. Aby prežili, museli zjesť všetky psy, soby, nikde nezostal kúsok lišajníka, ba ani kôra na strome.

„Vari sú, Koriak, na svete len ryby? Pri Uke stavia vláda mesto. Ľudia túžia po dobrom jedle, zverine, vajíčkach, hydine, vtákoch...“

„Myslíte, pane?“ Chlapec si spomenul, ako si ho pred rokmi posadil starý otec na plecica a vzal ho na pobrežie. Tam Tatanovi, najbiednejšiemu z jurty, ukázal rodové tajomstvo. „Myslíte, že by niekto stál o alky?“

„Máš živé, alebo zamrznuté? Koľko? Vezmem päťdesiat pudov. Dobře zaplatím!“

Dohovorili sa, že kupec obide jurty, nakúpi od starien, čo potrebuje, a potom, až bude počuť poľovnícke zahvízdanie, príde so saňami na morský breh.

Sneh je čerstvý, mäkký. V teplej kožušinovej čiapke sa Tatan plazí k pobrežiu. Musí sa ponáhľať. Ktovie, kde ešte dnes kupec pôjde.

PAVOL ŠTEFÁNIK

Krasošmykliarka

*V zasneženej záhrade
šmykla sa hus na lade
a zmenila rýchlo smer.
Jakub volá: „Rittberger!“
A hus gága nervózna:
„Čo ma Jakub nepozná?“*

Skloňovanie ovce

*Pred očami lovca
bez jedného slova
ukryla sa ovca.
na kraj citoslovca.*

*Povedzže mi, povedz,
lovca z Veľkých Loviec,
ako je tej ovci
skrytej v citoslovci?*

*„Vlnu si tam kmáše,
že má málo paše.“*

A prečo sa skryla?

„Z veľkej samopaše!“

Nocľah

VLADIMÍR STUHL

Podomový obchodník z Connecticutu sa zatúlal až do Južnej Karolíny. Zastavil sa v hostinci, pozdravil a povedal:

„Pán hostinský, rád by som sa u vás dobre najedol a vyspal.“

V Karolíne nemali podomových obchodníkov veľmi v láske.

„Tí chlapíci,“ šomrali na nich ľudia, „kdekoho prekabátia a okradnú. Nedá sa im veriť.“

Hostinský chcel najskôr tomu chlapíkovi ukázať dvere, no rozmyslel si to a povedal:

„Viete čo? Dám vám zadarmo večeru aj raňajky a nemusíte mi zaplatiť ani za nocľah, ak mi predvediete jeden zo svojich figliarskych kúskov.“

„Platí,“ prikývol podomový obchodník.

Dobre sa navečeral a pohodlne vyspal. Ráno vstal, vzal z postele peknú vatovanú prikrývku, zabalil do papiera a odniesol hostinskej.

Chlapec tuší, že na útese môže byť mnoho aliek. Hore na rieke je pri rybolove rušno, nuž sa vtáky utiahli sem.

A skutočne. Breh šumí vtáčimi krídlami ako úľ plný včiel. Teraz len aby sa osvedčila dedova rada. Tatan sa plazí ľadovou pláňou. Za snehovým previsom odtrhol si z kuchlianky koženú obrubu, urobil z nej slučku a pripevnil ju na koniec palice. Môže začať loviť.

Vtáci naťahujú krky z hniezd. Tatan priblíži slučku a zvedavá alka do nej sama strká hlavu. Chlapec trhne palicou, pritiahne, vykrúti alke krk a hodí si ju za chrbát. Tak chytí druhú, tretiu, piatu...

Za chlapcom sa vinie temný chodník vtáčích tiel.

Päťdesiat pudov! Mám skončiť? Alebo pokračovať? Radšej zapískam.

Lovecké znamenie! Huaahí... huaahí... huaííí!

Tatan navršíl ulovené vtáky na hromadu.

„Oj, Koriak,“ zvýskol kupec, „to je úlovok. Ako si to len dokázal?“

Až teraz si kupec uvedomil, že dosiaľ videl chlapca sedieť, plaziť sa, šplhať — ale nikdy stáť, chodiť alebo behať.

„Je to päťdesiat pudov, pane?“

„Oveľa viac. Ale prečo sa váľaš v snehu, Koriak? Vstaň!“

„Nemôžem, pane. Keď som mal dva roky, strhali mi vlci mäso z nôh. Odvtedy nemôžem chodiť.“

Len čo sa chlapec vrátil do jurty, počasie sa zhoršilo. Viętor stenal vo vrchovcoch stromov a s praskotom lámal konáre. Búrka trvala až do dňa, keď Tatan zazrel záprah.

„Bol to zlý lov!“ povedal v jurte najstarší brat. „Rýb bolo menej než stromov v rieke. Okrem toho otec spadol do ľadovej vody. Dostal zápal pľúc. Ošetruje ho matka. Vrátia sa, len čo sa zlepší počasie.“

Starý sob paroháč prišiel so saňami až o dvadsať dní.

„Čo len s nami bude?“ nariekal otec Yak na kožušinovom lôžku. „Ako vydržíme zimu bez rýb? Bez zásob...“

Vtedy chlapec rozhodil po kožušinách kupcove peniaze.

„Ako si prišiel k toľkému bohatstvu, Tatan?“ prekvapene sa spýtal otec. „Veď je to celý majetok. Dostaneme za to olej, soľ, cukor, múku...“

Každý môže byť užitočný, pochopil vtedy pravdu učiteľkiných slov Tatan.

Prel. M. NOCIAR

„Mal by som niečo na predaj, pani hostinská,“ povedal a rozbalil papier.

Keď hostinská zazrela prikrývku, vykrikla od radosti.

„To je náhoda! Práve také prikrývky dávame na spanie našim hosťom. Máme ich však málo. S radosťou ju kúpim. A ak máte ešte dve-tri, kúpim všetky.“

„Počkajte, pani hostinská,“ úctivo povedal obchodník, „pozriem sa, či mi tam ešte nejaká zostala. Viete, je po nich veľký dopyt.“

Šiel hore a z troch otvorených izieb vzal tri prikrývky navlas také, ako tá prvá. Pani hostinská bola veľmi rada, zaplatila, a ešte zabalila tomu šibalovi na cestu desiatu.

„Hej, počkajte!“ volal za obchodníkom hostinský. „Nedodržali ste slovo! Nevidel som žiadny váš figliarsky kúsok.“

„Však ho uvidíte,“ smial sa podomový obchodník a praskol bičom.

Prel. K. ŠTVRTECKÁ

Kde sa otáčajú vlaky

PETER GLOCKO

Nitka práve sypal rybičkám vodné blchy, keď ho prekvapil otec.

„Už si vstal, Peter?“

„Zobudil ma starý Sifón.“

„Sifón dnes neprišiel, zaskakuje ho vedúci sódovkárne.“

„Zdalo sa mi, že ho počujem.“

„Poslali ho konečne na liečenie.“

V kancelárii s jedálenským kútikom dráždivo zavoňala škvarená slaninka, do ktorej otec vrazil štyri vajcia a všetko popaprikoval, pokorenil, až sa Petrovi kýchlo, keď privoňal k svojej porcii. Sadli si pod okno, kde mal otec úradný správcovský stôl.

„Sifón je môj dobrý kamoš,“ vysvetľoval Peter.

„Prečo ste mu dali meno po otcovi? Ty máš akú prezývku?“

„Nitka.“

„Lepšia nebola?“

„Voľakto zahlási a všetci to berú.“

„Mňa volali Dratva,“ zasmial sa otec.

„Mal som tenké nožičky, ale odtribloval som každého. Kopali do mňa, kosili ma, ale ja som štrikoval s loptou do brány. Až keď som

to zavesil do vinkla, padol som a jačal od bolesti.“

„Aj mne sa smejú, že sa všade prešmyknem ako nitka.“

„Povedz, že chceš byť Dratva, tuhý ako dratva. Keď volajú Sifóna podľa otca, môžu aj teba. Hrávali sme jeden čas v mančafte, kým nezačal piť.“

„Posmievať sa mu.“

„Ma štvete. Akoby mohol za otca! Ako sa vlastne volá?“

„Vlado. Ako otec,“ zasmial sa Nitka. „Prezývku neodvoláš, ani meno.“

„Ten má smolu, chudák,“ povedal otec, akoby hovoril o vlastnom synovi. „Zavolaj ho niekedy, keď ste kamoši.“

„Sme. Príde mi pomôcť.“

„Roboty je dosť aj pre desiatich. Vylajnuješ volejbalové ihrisko, čiary budú, akoby som strelil! Potom pokosiš...“

„Mám prázdniny,“ bránil sa Peter. „Popoludnie je moje!“

„Stačíš všetko doobeda. Ja musím dať do poriadku kupko.“

Otec vyšiel.

Peter sa vyžaloval mečúnikom a gubkám: „Prvý deň prázdnin, a drina ako na panskom!“

Rybičky vypúšťali retiazky nezrozumiteľných bubliniek. Sifón by im rozumel, pozná ich morzeovku. Boli to jeho rybičky.

Plnil zásobník lajnovačky bielym mäkučkým kriedovým prachom, naberal ho dlaňami z veľkého igelitového vreca. Nad futbalovým štadiónom a volejbalovým ihriskom sa stlalo predpoludňajšie ticho. Zrazu pri sklade zaškrípala piesok a ozval sa známy hlas:

„Hej, Nitka! Kde si?“

„Si slepý?“

Vo dverách skladu sa zjavilo predné koleso Sifónovho bicykla. Chýbal mu predný a zadný blatník a zvonec.

„Makáš, Nitka? Budem ťa povzbudzovať.“

„Ma neštví, lebo si upečiem tvoje rybičky.“

„Dnes ich beriem. Určite pri tebe schudli.“

„Ako chceš, ale mohol by si pomôcť kamošovi.“

„A načo som tu, cibazol!“

Bicykel zavreli do skladu, lajnovačku preniesli na volejbalové ihrisko. Vysušená antu-

ka nepríjemne ťahala oči v júlovom slnku. Najprv ju pokropili jemnou spráškou z hadice a potom začali lajnovať na šírku.

„Čo je s tvojím otcom, Sifón?“

„Odučia ho piť... je to taký dvojmesačný kurz.“

„Kurz? Nie je v nemocnici?“

„Je, ale povedal mi, že je to taký kurz, že si bude dávať dva mesiace do tela... Ťaháš to krivo, Nitka.“

„Počul som, že voľačo pijú a potom im je zle... Do pána, Sifón, kam ma to tlačíš, musím to pozametať!“

„Dal mi stovku na vlak, nikdy mi toľko nedal... budem za ním chodiť každý piatok,“ vykladal vzrušene Sifón.

„Choď stopom, ušetríš! Dosyp a ťahaj to rovno na stĺp.“

„Budem chodiť len vlakom... chcem vidieť točňu. Videl si už, ako sa otáčajú vlaky?“

„Vlaky? Iba rušeň. Vo filme. Ale dízláky sa už neotáčajú, Sifón, môžu tlačiť vlak aj zozadu... Pozeraj na stĺp!“

„Niekedy sa otočia, otec hovoril. Robil aj na stanici s balíkmi. Aj posunovača robil, kým nepil.“

„Valíš, Sifón, to by musela byť točnisko cez celé mesto, aby otočili vlak... môžem ísť s tebou?“

„Že váhaš. Ale ja sa tatka spýtam na točňu, on sa pamätá. Keby tak otočili náš vlak, Nitka.“

Sifón urobil s lajnovačkou otočku, nakreslil na antuke osmičku, predviedol Petrovi, ako si to predstavuje.

„Prestaň!“ rozhneval sa Peter. „Všetko si pokazil, musím to pozametať a vyznačiť znova.“

Rozprášil metličkou čmáranice, pokropil vodou antuku aj Sifóna.

„Toto dokončíme a ideme na kupko. Platí?“

Sifón prikývol. Bol od Petra vyšší aj ťažší, ale Peter mal vždy lepšie nápady.

Veľký bazén bol plný do polovice. Otec pracoval v detskom bazéniku, striekal dno, zametal vodu od odtoku, prudko špricoval bočné steny a drhol ich kartáčom. Okríkol chlapcov:

„Hotovo? Aj si pokosil? Servus, Sifón, ako sa má otec?“

„Nepokosil som... nechám si čosi aj na zajtra!“ chlapil sa Peter. „Už mi padla!“

„Ja ti padnem,“ zasmial sa otec a nečakane skropil chlapcov vodou, vyšvickal ich prúdom z hadice, ktorý bil tak silno, že sa museli dať na útek.

„Otec je kamoš,“ smial sa Peter, keď sa vyzliekali pri veľkom bazéne.

„Môj ma tiež nebil. Ani mamu,“ ticho povedal Sifón.

„Ale o rybičky si sa bál.“

Sifón si zrazu začal obliekať tričko. Keď sa zohol, že si zašnuruje tenisku, Peter doňho zozadu vrazil. Sifón však stačil schmatnúť Nitku za remeň, a tak vleteli do vody obaja. Padli do poloprázdneho bazéna. Studená voda im vyrazila dych.

„Šibe ti, Sifón?“ vydýchol preľaknutý Peter.

„Ty si ma sotil,“ cvakali zuby Sifónovi. „Somári sprostí, hnáty si dolámete! Toto mi nerobte, lebo zinfarktujem! A von z tej ľadovky! Peter... aj ty, Vlado! Von!“ kričal otec z brehu. Potom zahrozil: „Ešte raz vás uvidím!“

Chlapci ho nepočuli, ponárali sa a čaborili v ľadovej vode ako tulene.

Ležali na kamennej tribúne nad kúpaliskom.

„Počúvaj, Nitka, keby tak točňa fungovala, nevystúpime, ale necháme sa otočiť vo vlaku.“

„Si smiešny, Sifón. Otáčajú len rušne. Čítal som to.“

„Ale keby tak fungovala, necháme sa otočiť.“

„A za tatkom nepôjdeš?“

„Pôjdem, ale najprv by som chcel vidieť tú točňu a potom by som mu povedal, ako je to, keď sa s tebou krúti celý vlak... akoby sa celá zem s tebou točila.“

„Povieme, že ho pozdravuje môj otec,“ povedal Peter.

„Keby si chcel rybičky,“ ozval sa ticho Sifón.

„Nechcem ich,“ odvetil Peter. Naskočila mu husia koža, dodal čo najpokojenejšie: „Ale môžu byť u mňa, kým sa ti nevráti domov tatko.“

„Už viem, ako je to,“ zrazu vzrušene vykrikol Sifón. „Predstav si vlak, ako príde na konečnú... najprv ide rušeň... na točňu... spíš, Nitka?“

„Nespím... ale keby si bol chvíľu ticho, Sifón... cítiš voľačo? Zavri oči... cítiš?“

„Trochu sa mi krúti hlava.“

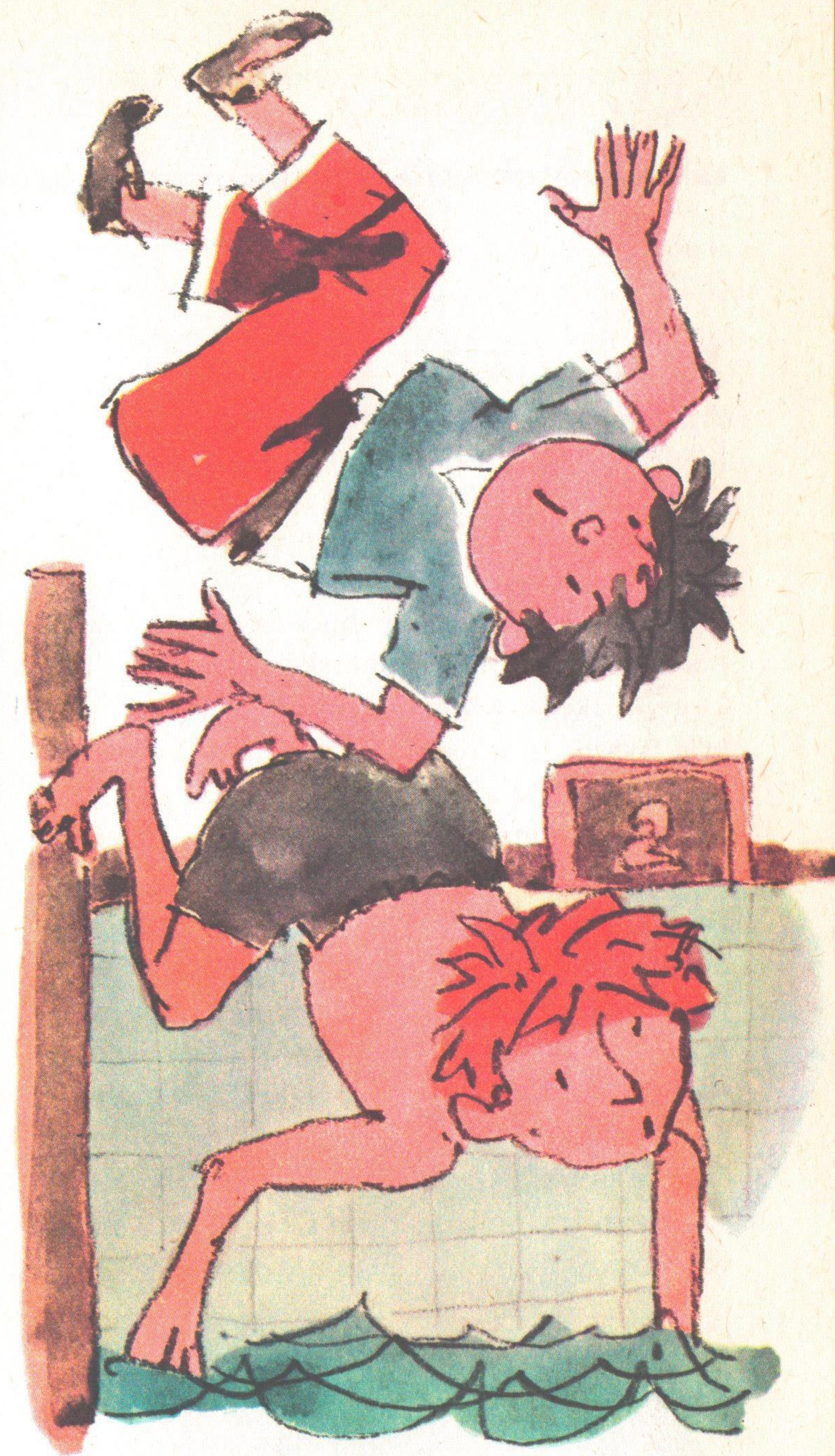
„Už si padol v noci z postele?“ prerušil ho Peter.

„Sto ráz.“

„Čítal som, že Iudia, čo spadli,“ jachtal vzrušene Peter, „no, že sú takí Iudia, čo cítia, j ako sa zem otáča, a že tí padajú c noci z postelí!“

„Valíš, Nitka!“

„A ty nevalíš s tou točňou, Sifón?“

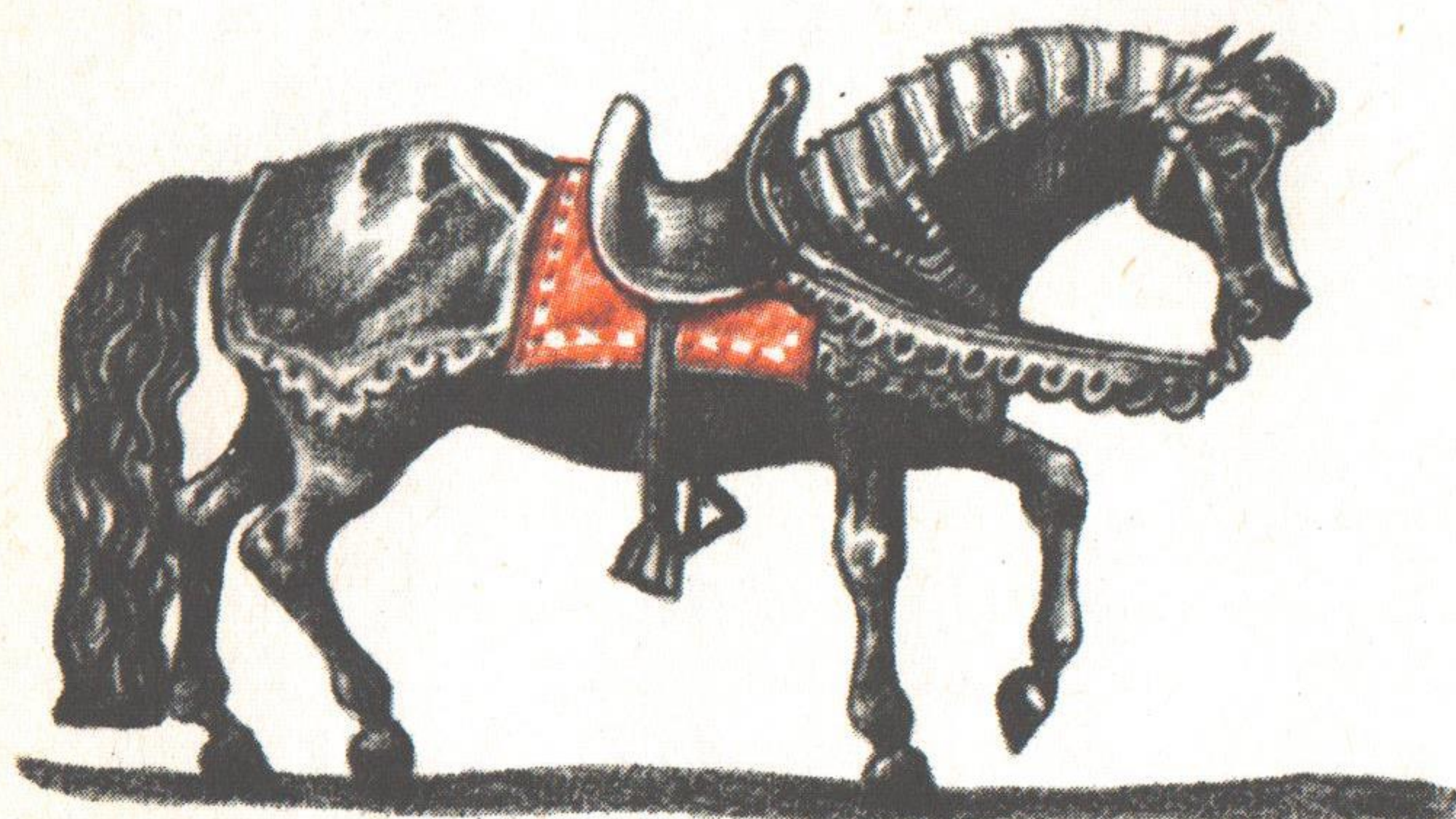

„Ma štveš. V piatok uvidíme. Spýtame sa prednostu...“

Peter počúval Sifónovo rozprávanie a šum vody, ktorá člapotala v bazéne. Ozývala sa, akoby sa dolu rozrastalo more, na ktorom sa s nimi kolíše loď. Brehy nevidia, ale cítia, ako pod loďou kľže voda a do tváří im duje prázdninový modravý vietor.

Pán Váhu a Tatier

Matúš, o ktorom si budeme rozprávať, pochádzal zo starej uhorskej rodiny Čák, ktorej niekedy v polovici 12. storočia daroval kráľ pôdu tam, kde sa pod Ostrihomom Dunaj ohýbal a smeroval k Budínu, na úpätiach úrodných vrškov pohoria Vértéš. Tu už spolu obrábali polia slovenskí i maďarskí poddaní roľníci. A tak, ak chceli Čákovci porozumieť reči svojich poddaných, museli vedieť nielen po maďarsky, ale aj po slovensky. Dvojazyčnosť chlapcov z čakovského rodu mala potom výhodu, že kráľ ich mohol posielat za vojakov a úradníkov do takých častí starého Uhorska, kde sa hovorilo slovenskými jazykmi, ako bolo Chorvátsko, Slavonsko a prirodzene i naše Slovensko.

Dobry kôň bol najvernejším druhom stredovekého bojovníka.

V rodičovskom dome

Matúš dostal svoje krstné meno po strýkovi a po dedovi. Tak to bývalo zvykom v čakovskej rodine a tak to urobil aj jeho otec Peter. Keď sa Matúš narodil, otec bol statný mladý muž, pravda, bez veľkého majetku a peňazí.

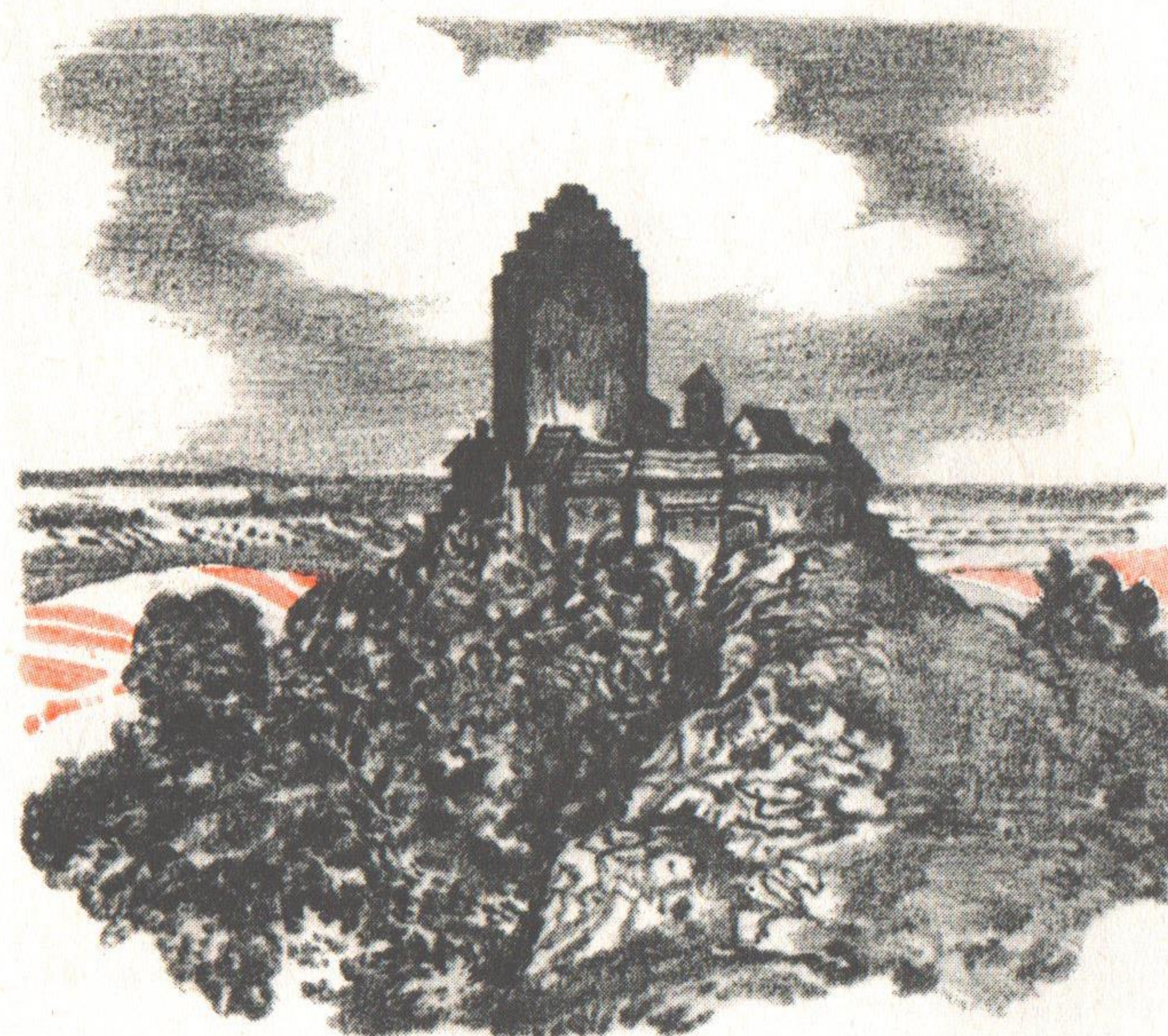
Doba mu však žičila. Schyľovalo sa k veľkej vojne medzi uhorským panovníkom a slávnym českým kráľom Přemyslom Otakárom II. Peter vzal svoj húfec vojakov a postavil sa pod kráľove zástavy.

V boji sa ukázal ako udatný rytier, takže kráľ ho pozval na svoj dvor a menoval ho kráľovským stolníkom. Bol teda prvým hodnostárom, ktorý pri slávnostných hostinách obsluhoval svojho kráľa. Peter Čák si pri dvore viedol veľmi dobre, preto ho kráľ zakrátko vymenoval za palatína, najvyššieho úradníka v krajine. Bolo to veľké vyznamenanie. Keď sa kráľ vybral niekde za hranice kráľovstva, palatín musel prevziať vládu ako jeho zástupca nad celou krajinou.

Okrem toho kráľ vymenoval Petra Čáka i za župana v Bratislave a neskôr i na druhej strane Dunaja. Z tohto úradu sa potom Petrovi už pekne sypali peniažky do kapsy a v rodine sa žilo stále bohatšie a nákladnejšie. A aby kráľ natrvalo odmenil svojho verného Petra z rodu Čákovcov, daroval mu, keď už bol malý Matúš na svete, do „večného užívania“ starý hrad v Topolčanoch a k nemu aj poddaných v okolitých dedinách Prašivce, Nemčovce a Jacovce.

V šľachtickej škole

Škola pre malých šľachticov sa nijakovsky nepodobala dnešnej škole, v ktorej sa žiaci učia čítať, písať, počítať. To všetko správny

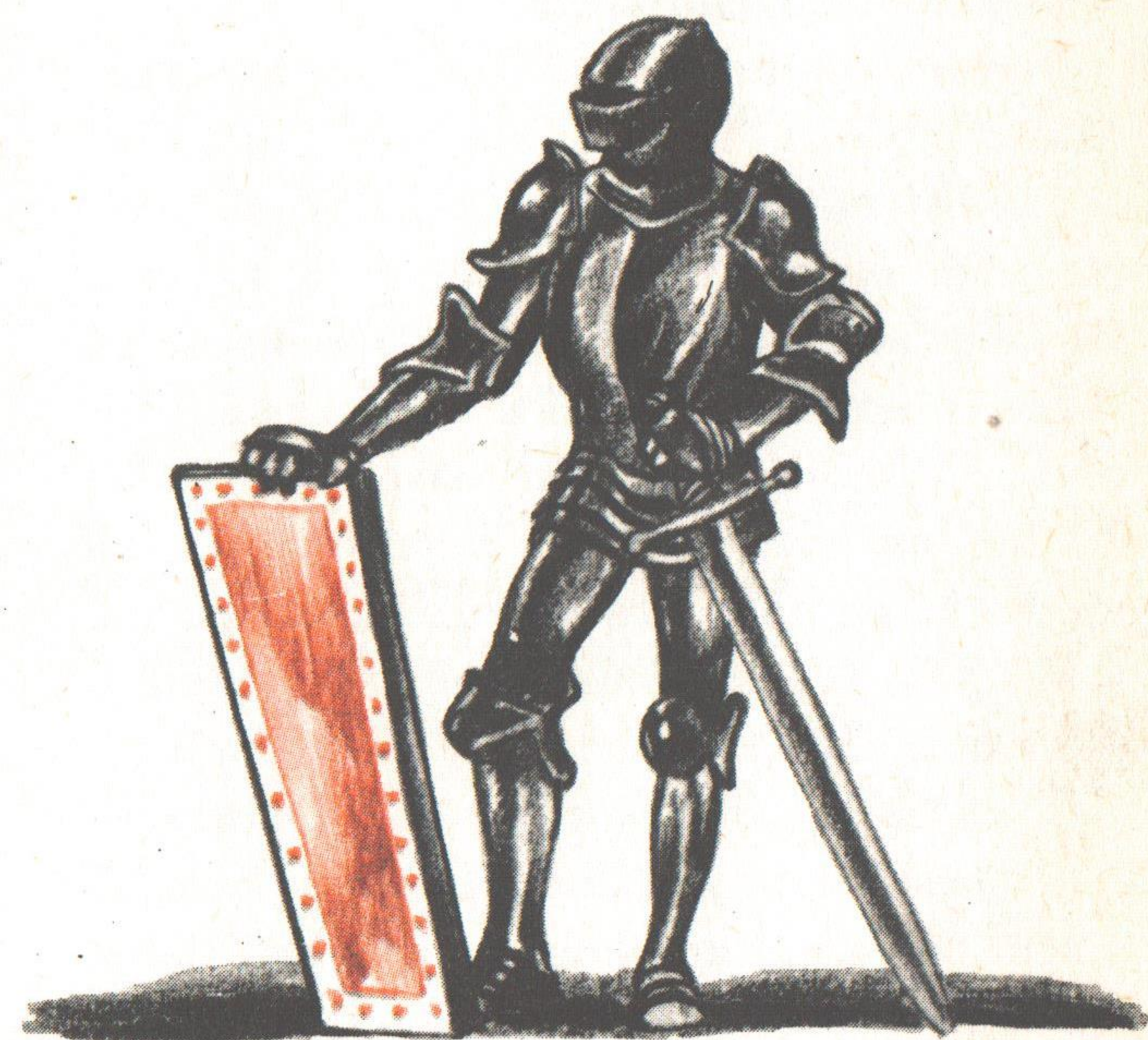
Topolčiansky hrad, jedno zo sídiel starej uhorskej rodiny Čákovcov.

šľachtic pokladal za vec zbytočnú a nepotrebnú, preto sa radšej učil zaobchádzať s mečom či šablou, jazdiť na koni, pričom svojmu koníkovi musel rozumieť tak dobre ako svojmu najlepšiemu priateľovi. To preto, aby ho v boji nezradil a neobrátil sa cvalom preč z bojiska.

Aj nášho Matúša poslali do takejto školy. Učiteľmi mu boli starí vojenský vyslúžilci na otcovom hrade, ktorí už niečo videli a prežili. Nevedno, či malému Matúšovi nepriviezli aj nejakého učiteľa z Nemecka, či až z Francúzska. V tom čase sa totiž v týchto krajinách začalo „vyučovať“ inému vojenčeniu. Miesto ľahkého brnenia — teda drôtenej košele či

pancierovej vesty — začalo sa tam používať veľké opancierovanie na celé telo, pancierovanie pre koňa a dlhá kopija. Takto obrnení vojaci sa potom postavili na svojich opancierovaných koňoch ako novodobé tanky. Jedni chválili takúto armádu, iní však neverili vo víťazstvo „železných pánov“. Ale ani naši hradní kováči ešte nevedeli vykuť ľahké, a pritom pohyblivé brnenie. A tak sa aj v Matúšovej škole učiteľia spoliehali väčšmi na dobrého a ľahkého koňa, na kušu a dobrý budzogáň či šabľu. To všetko vstúpili mladému junákovi, a aby mu nebolo pri takomto učení smutno, hneď do parády zobrali aj jeho brata.

Len čo Matúš trocha povyrástol z chlapčenských nohavíc, začal ho otec brávať ku kráľovskému dvoru. To aby sa trošku ostrieľal v panskej vysokej spoločnosti, ale aby aj na rytierskych turnajoch ukázal, čo všetko sa doma na Topolčianskom hrade naučil. Lenže Matúš sa na dvore nezúčastňoval iba rytier-

„Železný pán“ — stredoveký obrnený rytier.

ských turnajov. Bystrými očami pozoroval, ako v neusporiadanom kráľovstve za vlády Ladislava Kumánskeho sa dobre vedie kráľovským úradníkom. Čím vyšší úradník, tým šikovnejšie dokáže rozkrádať kráľovský majetok a pripájať ho k svojim rodinným podielom. Pri dvore treba dosiahnuť len jedno: dostať sa do priazne kráľa, získať titul a funkciu; ostatné už príde samo.

Matúšovi výdatne pomáhal pri dvornom napredovaní otec. Tento však ešte pred rokom 1274 zomrel, a tak sa Matúš musel postaviť na vlastné nohy. Nadišla doba, keď mal zužitkovať všetko, čomu sa naučil doma i v múroch kráľovského paláca. A Matúš nelenil. Chopil sa prvej veľkej príležitosti, ktorá sa mu naskytla. Bolo to v dobe, keď rýchli poslovia hlásili po celej krajine, že v kumánskom šiatri zavraždili kráľa a že prišiel nový princ z Benátok, aby sa dal korunovať za nového uhorského kráľa. Ako vieme, bol to Ondrej III.

V službách nového kráľa

Prvou príležitosťou, v ktorej statný rytier Matúš mohol ukázať vojenskú udatnosť a vernosť novému kráľovi, bola vojna proti mocným oligarchom — pánom z Kyseku. Boli to bratia, ktorí sídlili v mocnom hrade na rakúsko-maďarskej hranici. Kyseckí páni zabrali z Ondrejovho kráľovstva kus veľkej krajiny na západe ríše a vojensky obsadili všetko až po našu Bratislavu. Tu sa opevnili v mocnom hrade, kontrolovali všetky dunajské lode a zároveň vyberali aj tučné poplatky — clá a mýta, ktoré patrili kráľovi Ondrejovi.

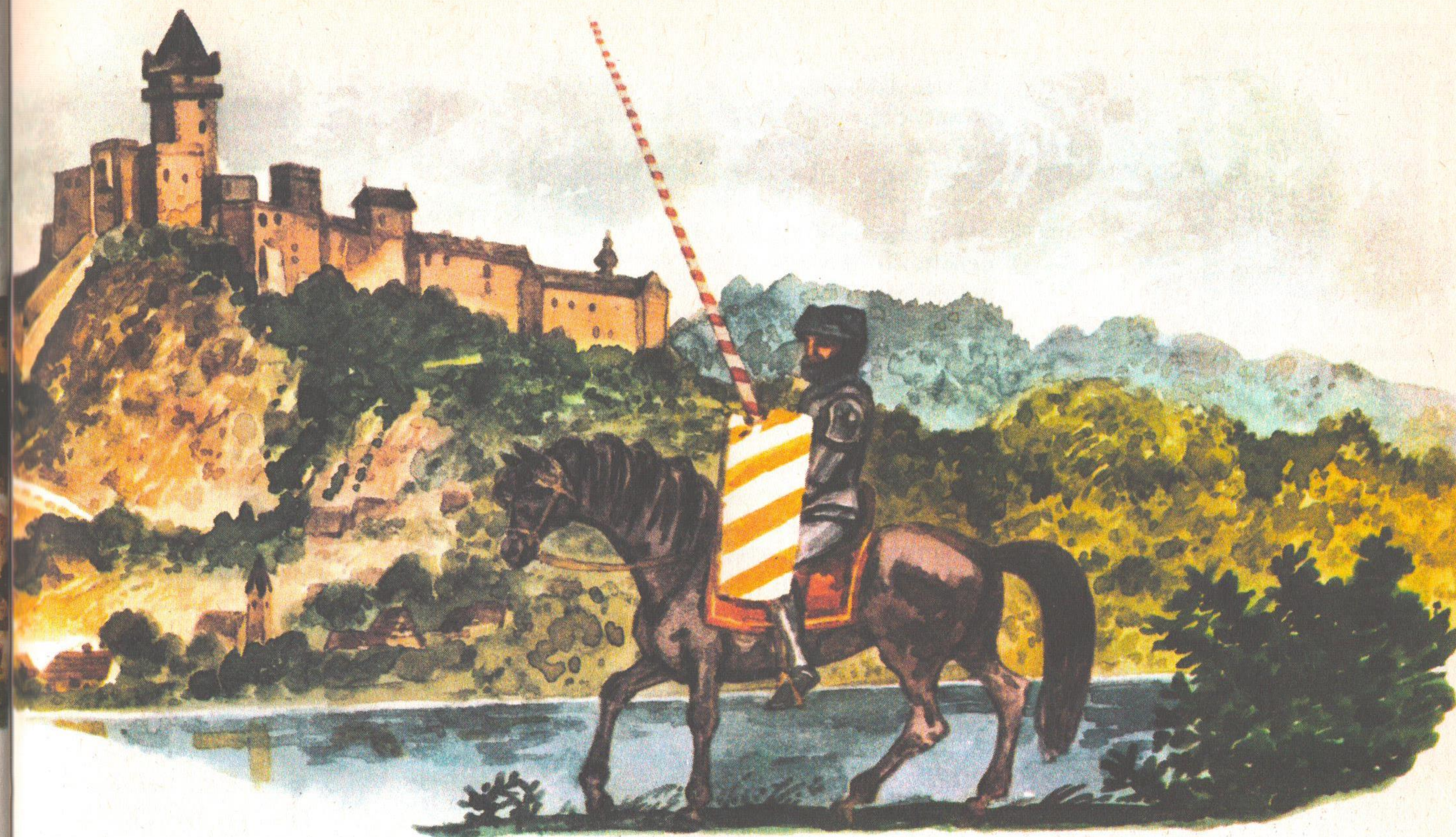
Vojenské trúby trúbili, brnenia hrkotali a zem pod kopytami koní dunela, keď tiahla Ondrejova armáda k Bratislave. Tu v prvých šíkoch útočí rytier Matúš so svojim húfom slovenských vojakov, aby dobyl hrad, na

Stredoveký Trenčiansky hrad, sídlo nekorunovaného kráľa Slovákov Matúša Čáka.

nádvorciach ktorého behával ako chlapec a ktorý mu prirástol k srdcu. Veď nielen jeho otec, ale aj dedo Matúš tu bývali kráľovskými županmi, teda vysokými pánm, ktorí rozhodovali nielen o hrade, ale aj o osudoch všetkých kráľovských poddaných v Bratislavskej stolici. Tu jeho dedo a po ňom i otec prijímali poddanské dary a poplatky pre kráľa a ako jeho verní úradníci si pekne vydeľovali tretinu pre seba a pre svoju rodinu. Bývali to veľké sviatky, keď sa do hradu poznášali vrecia múky, hory masla a mäsa, ale aj sudy dobrého račianskeho, pezinského i modranského vína.

Keď si Matúš spomínal na tieto pekné chvíle, hneď pevnejšie zovrel meč a udatnej-

šie ťal, aby naspäť dobyl Bratislavský hrad. Keď sa vojsko kyseckých pánov dalo na ústup a kráľ Ondrej sa usadil vo veľkej jakubovskej veži spolu so svojou víťaznou družinou, nezabudol oceniť Matúšovu vernosť a smelosť v bojovej vrave. Bystrý kráľ si pritom všimol, že Matúš sa dobre vyzná najmä v jazde, v jazdeckých bojových koníkoch. A tak prvá odmena, ktorá Matúša čakala, bolo jeho ustanovenie za vrchného správcu kráľovských maštali. A aby to nebolo málo, neskôr dostal aj veľký kráľovský hrad a majetky, ktoré k nemu patrili: bol to hrad v Trenčíne, na ktorom sa Matúš pevne usadil, ba začal sa i nazývať „Matúš Trenčiansky“, či „Matúš z Trenčína“.

Tu na Trenčianskom hrade začína sa veľká politická kariéra rytiera Matúša. Tu sa cíti taký pevný a istý, že po akýchsi nezhodách s kráľom Ondrejom necháva všetky kráľovské funkcie a vypovedá poslušnosť kráľovskej vláde. Ondrej chcel pokoriť pyšného Matúša a organizoval proti nemu vojnu. Víťazstva a pomsty sa však už nedožil, lebo r. 1300 náhle zomiera. Pre Matúša sa v tej chvíli otvára brána do novej, veľkej a dobrodružnej politiky, v ktorej si počína ako nekorunovaný kráľ Slovenska a Slovákov.

(Pokračovanie)

Píše doc. dr. MATÚŠ KUČERA, CSc.
ILUSTRUJE JOZEF CESNAK

Hladný medvedík

Bol raz jeden malý medvedík. Keďže bol stále hladný, vybral sa hľadať jedlo. Našiel fľašku mliečka. Keď ho vypil, hneď zaspal. V lese ho našiel poľovník a vzal si ho

Daniela Gulasová, Zvolen

Zima

Zas napadol sniežik biely,
to nás, deti, rozveselí.
Na mestá a dediny
ustlal biele periny.

A korčule, lyže, sane
nezostanú už viac samé,
pri zábave, pri smiechu
urobia nám potechu.

Monika Čičmancová, Zvolen

k sebe. Keď sa medvedík zobudil, zbadal, že nie je doma. Len čo medvedia mamička zistila, že macko nie je doma, išla ho hľadať. Keď ho našla, poriadne mu vyprášila kožuštek. Doma mu však dala za košík jahôd. Potom sa medvedíkovi narodila sestrička. Dal jej meno Medulienka.

Do školy prír,
v škole brrr,
zo školy frrr,
na ihrisko hrrr,
večer nad knihou chrír...

Žiakov deň
ANDREJ ŠPEŤKO

Detské výroky

Môj brat nechce špenát, lebo je v ňom železo, a on nechce mať hrdzavé vlasy.

Mamička, obleč si okuliare, lebo prechladneš!

Otecko, nezhasínaj svetlo, lebo nevidím spať!

Ja som dostal na Vianoce lyže a moja sestra záškrt.

Mamička, mne sa lepšie ide, keď ma nesieš.

Zahádam ti hádku

JÁN TURAN

Prázdná hádanka

Naša Ela
mlela veľa,
nikdy nič však
nenamlela.
Ani maku,
ani orechov.
Pre Elu mliet
býva potechou.
Trpí totiž zlovykom
stále mliet len...

Čím?

Vianočná hádanka

Hoci ho po smrti
nožisko rozštvrtí
a každý sa ním hostí,
že zostanú len kosti,
ešte aj peniažtekmi
nám za to všetko zaplatí.

Čo je to?

Sladká hádanka

Stojí rad drevených domčekov.
V nich plno voskových hrnčekov.
Hrnčeky po okraj plné sú
dobroty, čo do nej prinesú.

Kto? Akej?

Správne odpovede na hádanky z 2. čísla: Hromobitie, víchor; obilný klas; krt.

Knihu dostanú: Angela Nagyová, Dvory n. Žit., Gábor Czimer, Pilis-szántó, Maďarsko; Slávka Kulichová, Zvolen.

Zápisník Slniečka

Ceny Maxima Gorkého. Z podnetu národných sekcií IBBY zo socialistických krajín zasadala tohto roku v Prahe medzinárodná porota 1. ročníka Ceny Maxima Gorkého. Jej úlohou bolo zhodnotiť a oceniť prózy zo života detí, ktoré vyšli v posledných dvoch rokoch vo vydavateľstvách socialistických štátov. Z jedenástich prihlásených prác porota udelila ceny sovietskemu spisovateľovi Anatolijovi Alexinovi za román Bláznivá Jevdokija, maďarskej autorke Anne Dánielovej za prózu Karambol a poľskej spisovateľke Eve Nowackej za román Kilka miesiacy cale žycie. Čestné uznania získali Eva Bernardinová z Československa za populárnu „dedinskú kroniku“ Kluci, holky a Stodůlky, Klaus Beuchler z NDR za psychologický román Typ mit Stalcheň a Dimitr Gulev z Bulharska za prózu o chlapčenskom dozrievaní Zdravej i sbogom, don Kichot.

Kongres IBBY. V dňoch 28. septembra — 3. októbra konal sa v Prahe 17. kongres IBBY, medzinárodného združenia pre detskú knihu. O jeho dôležitosti svedčí aj skutočnosť, že účastníkom zasadnutia zaslali pozdravné posolstvá generálny tajomník KSC a prezident ČSSR Gustáv Husák a generálny tajomník Komunistickej strany Sovietskeho zväzu Leonid Brežnev. V ich posolstvách oceňuje sa veľký význam detskej knihy, ktorá „účinne

napomáha spravodlivému zápasu za spoločenský pokrok a porozumenie medzi národmi“. V referátoch a diskusiách sa účastníci kongresu zaoberali vzťahom dieťaťa ku knihe, základnými tvorivými princípmi knihy pre najmenších, jej premenami i úlohou sprostredkovateľa. Pri príležitosti otvorenia kongresu predsedá medzinárodnej poroty pre udeľovanie Ceny H. Ch. Andersena dr. Dušan Roll odovzdal toto najvyššie svetové ocenenie za tvorbu pre deti československému spisovateľovi, národnému umelcovi Bohumilovi Říhovi a japonskému ilustrátorovi Sukechimu Akabaovi.

Výročie spisovateľa. 20. decembra 1905 narodil sa v Zámostí autor prozaických i veršovaných kníh pre deti Dominik Štubňa-Zámostský. Svoje prvé verše publikoval v Slniečku a Priateli dietok, neskôr sa sústredil hlavne na tvorbu prozaických kníh. Z nich čitateľsky najúspešnejšou sa stala zbierka poviedok Príhody od Hrona (1955). Výber z poézie vychádza v Mladých letách v reedičných vydaniach pod názvom Lesný rozhlas. Spisovateľ umrel 21. decembra 1970 v Novom Meste nad Váhom.

Zlatý máj. Pod vedením zasl. umelca Ruda Morica zišla sa v októbri slovenská časť redakčnej rady Zlatého mája, celoštátneho časopisu venovaného problematike literatúry pre deti a mládež. Na svojom zasadnutí zhodnotila úroveň slovenských príspevkov a súčasne vypracovala základný ideovo-tematický plán pre najbližšie obdobie. Členovia redakčnej rady — dr. Stanislav Šmatlák, DrSc., dr. Lýdia Kyseľová, dr. Juraj Klaučo a dr. Henrich Pítko, CSc. — venovali v diskusii pozornosť naj-

má hodnoteniu a podnecovaniu súčasnej prózy a poézie pre deti a mládež.

Náš tip. Z najnovšej produkcie vydavateľstva Mladé letá odporúčame našim čitateľom román spisovateľa a televízneho dramatika Jána Navrátila Lampáš malého plavčíka. Na základe vlastnej skúsenosti spisovateľ v tejto próze zachytil osudy malého dunajského plavčíka počas druhej svetovej vojny. Myšlienkovou úrovňou i umeleckým spracovaním bude tento román patriť nepochybne medzi najúspešnejšie diela slovenskej literatúry pre mládež uplynulého desaťročia.

Bábkarský festival. Pri príležitosti 35. výročia oslobodenia Československa Sovietskou Armádou a 30. výročia založenia profesionálneho bábkového divadla na Slovensku uskutočnila sa v dňoch 3.—8. novembra 1980 v Banskej Bystrici II. prehliadka slovenských bábkových divadiel. Hostiteľské bansko-bystrické divadlo predstavilo sa na prehliadke hrou C. Gozziho Kráľ jeleň a kolážou J. Mokoša Múzeum, Bábkové divadlo Nitra hrami M. Lajchu Zlatovláska a L. Fülekyho Číre čaro, divadlo z Košíc uviedlo hru K. Brožeka Vojny turecké a hru I. Peřinovej Vrátko zatvorené na gombík, divadlo zo Žiliny sa predstavilo nápaditou hrou M. Kováča Tekvičky a staršou hrou J. Pivku Popolvár, Štátne bábkové divadlo Bratislava uviedlo svoj vyskúšaný repertoár: Malého princa a Čapkovu rozprávku O psíčkovi a mačičke. Súčasťou prehliadky bolo i vystúpenie Naivného divadla z Liberca, ktoré sa predstavilo víťaznou hrou Skupovej Plzne 1980 Čert, Káča a beranci.

Slniečko Mesačník pre deti. Vydávajú Mladé letá, slovenské vydavateľstvo kníh pre mládež. Adresa redakcie: 801 00 Bratislava, Klincová 35/a. Telefón 681-58, 645-87. Šéfredaktor Ján Turan, zást. šéfredaktora dr. Ondrej Sliacky, CSc., výtvarno-technický redaktor Ondrej Máriássy. Tlačia Polygrafické závody, n. p., Bratislava-Krasňany. Rozširuje PNS. Informácie o predplatnom podáva a objednávky prijíma každá pošta a doručovateľ. Objednávky do zahraničia vybavuje PNS — Ústredná expedícia a dovoz tlače, 884 19 Bratislava, Gottwaldovo nám. 6. Vychádza každý mesiac okrem júla a augusta. Cena výtlačku 3 Kčs, ročné predplatné 30 Kčs. Neobjednané rukopisy redakcia nevracia.

PÍŠE ARIEŠI
O ZIMKA

O STAROM KOMINÁROVI

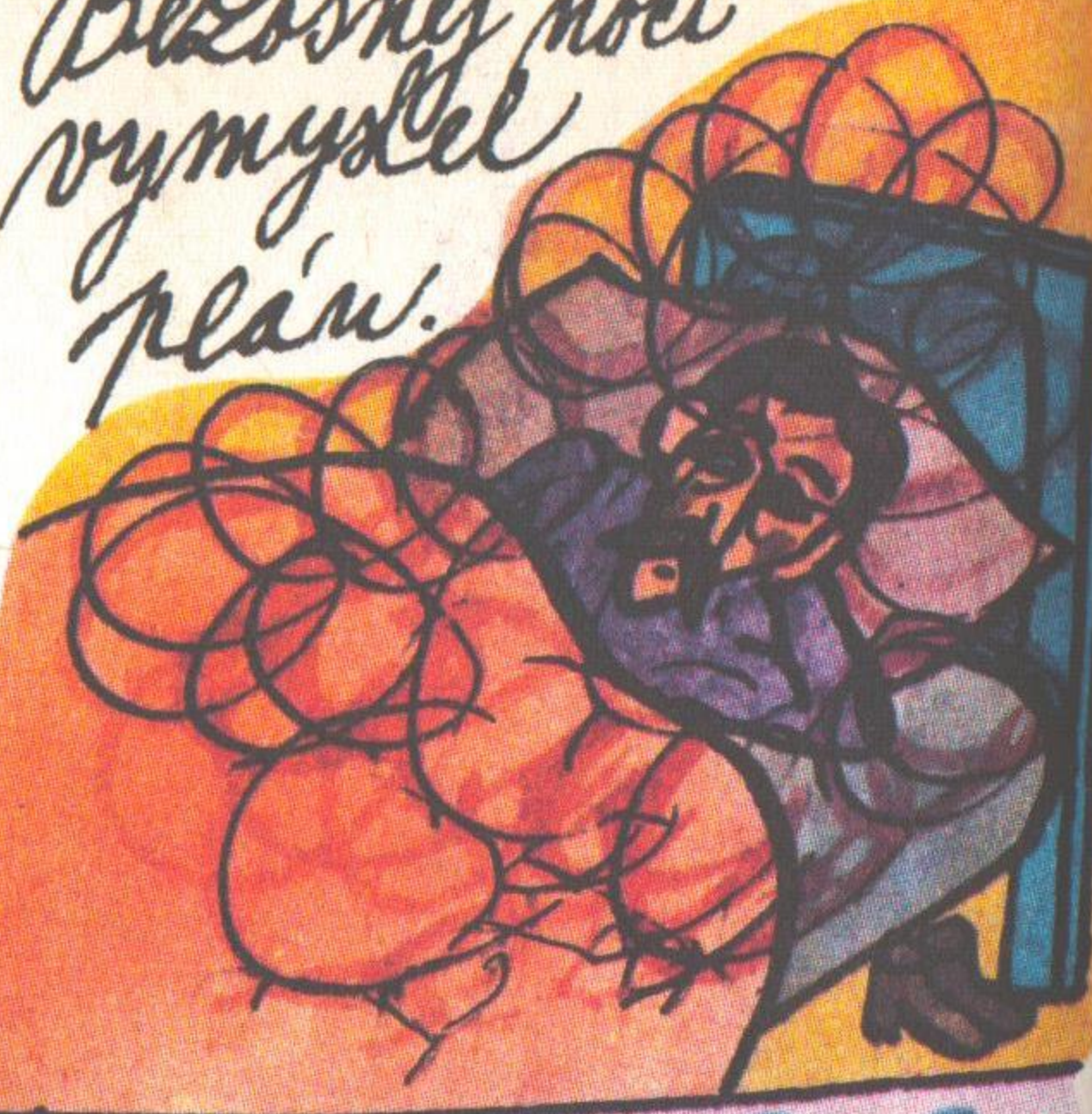

Napadalo veľa snehu. Bola suhá zima.

V jednom dome žil starý kominár. Taký starý, že už nemohol vylietť na strechu. A veru by sa mu bolo zišlo. Komin bol ponesený a dym sa kúdlolil po izbe.

Bez novej noci vymyslel plán.

Ráno podkúril v peci a niekoľko gaštanov.

Z komína sa niesla vôňa pečených gaštanov.

V studenom vedre liekala Meluzína. Je všeobecne známe, že Meluzíny majú pečené gaštanov najradšej na svete.

Len čo pravoňala ku dobrodru, vlekla rovno do komína.

Na to dedko čakal. Nevedno, čo sa v domčeku robilo, ale bolo počuť púkanie pečených gaštanov.

Isť je, že Meluzína sa tvorila blažene.

PEČENÉ GAŠTANY

PEČENÉ GAŠTANY

Od tej doby každú zimu cítil vôňu pečených gaštanov. A Meluzína ma odplatu vymetá komíny a pritom si spieva čudné, šahavé, studené, piesne.

